УзССР Давлат китоб палатаси
Рос. книжная палата УзССР
25 01 96

Элим деб, юртим деб ёниб яшаш керак!

Туркистон

Ёшларнинг ижтимоий-сиёсий газетаси

1996 йил 24 январь. Чоршанба. № 4 (14302) ترکستان TURKİSTAN Сотувда эркин нархда

ИШОНЧ ЁРЛИҒИ ТОПШИРИЛДИ

Германия Федератив Республикасининг мамлакатимиздаги Фавқулодда ва Мухтор элчиси этиб тайинланган Райнхарт Биндзайл 23 январь куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовга ишонч ёрлиғини топширди.

— Ўзбекистон Марказий Осиё минтақасида жуғрофий-сиёсий жиҳатдан жуда муҳим ўрин тутади, — деди элчи ишонч ёрлиғини топширар экан. — Қолаверса, мамлакатдаги барқарорлик, иқтисодий ислоҳотларнинг жадал амалга оширилаётгани икки давлат ўртасидаги мавжуд ҳамкорликни янада равнақ топтиришда кенг истиқбол очади.

Райнхарт Биндзайл Ўзбекистон Жаҳон ҳамжамиятининг фаол аъзоси сифатида минтақада тинчлик ва хавфсизлик ишига катта ҳисса қўшаётганини ҳамда Германия ҳукумати мамлакатимизнинг бу борадаги сиёсатини қўллаб-қувватлашини таъкидлади.

— Ўзбекистон Германияни ўзининг энг ишончли ҳамкорларидан бири деб билади, — деди Президент Ислом Каримов. — Шу жиҳатдан, мамлакатларимизнинг иқтисодий, сиёсий ва маданий соҳалардаги ҳамкорлиги стратегик аҳамиятига эгалиги билан ажралиб туради. Бугун Ўзбекистон бозорида фаолият кўрсатаётган Германиянинг машҳур фирма ва компаниялари иқтисодий ҳамкорликни янада мустаҳкамлашга хизмат қилмоқда.

Мамлакатимиз раҳбари икки давлат ўртасида нафақат иқтисодий, балки, маданий соҳадаги алоқалар ҳам янги босқичга кўтарилаётганини таъкидлаб, элчининг бу борада амалга оширажак шарафли ишларида муваффақият тилади.

Ишонч ёрлиғини топшириш маросимида Ўзбекистон Республикаси ташқи ишлар вазири Абдулазиз Комилов иштирок этди.

(ЎзА).

ПРЕЗИДЕНТ ҲУЗУРИДА ҚАБУЛ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов 23 январь куни Исроил давлатининг мамлакатимиздаги Фавқулодда ва Мухтор элчиси Моше Гецни қабул қилди.

Суҳбат чоғида мамлакатимиз раҳбари Ўзбекистон билан Исроил ўртасидаги муносабатлар ўзаро ишонч асосига қурилгани ва иқтисодий ҳамкорликнинг тобора ривожланиб бораётганини қайд этиб, бунда элчи Моше Гецнинг ҳам ўзига хос ҳиссаси борлигини таъкидлади.

Моше Гец Ўзбекистондаги элчилик ваколати ниҳоясига етганини маълум қилар экан, қисқа муддат мобайнида мамлакатимизда юз берган улкан ижобий ўзгаришларга гувоҳ бўлганини таъкидлади. У давлатларимиз ўртасидаги алоқалар бундан буён янада ривож топишига умид билдирди.

Қабул маросимида Ўзбекистон Республикаси ташқи ишлар вазири Абдулазиз Комилов иштирок этди.

(ЎзА).

ҒАЛЛА ВА ПАХТА — РИЗҚ-РЎЗИМИЗ МАНБАИ

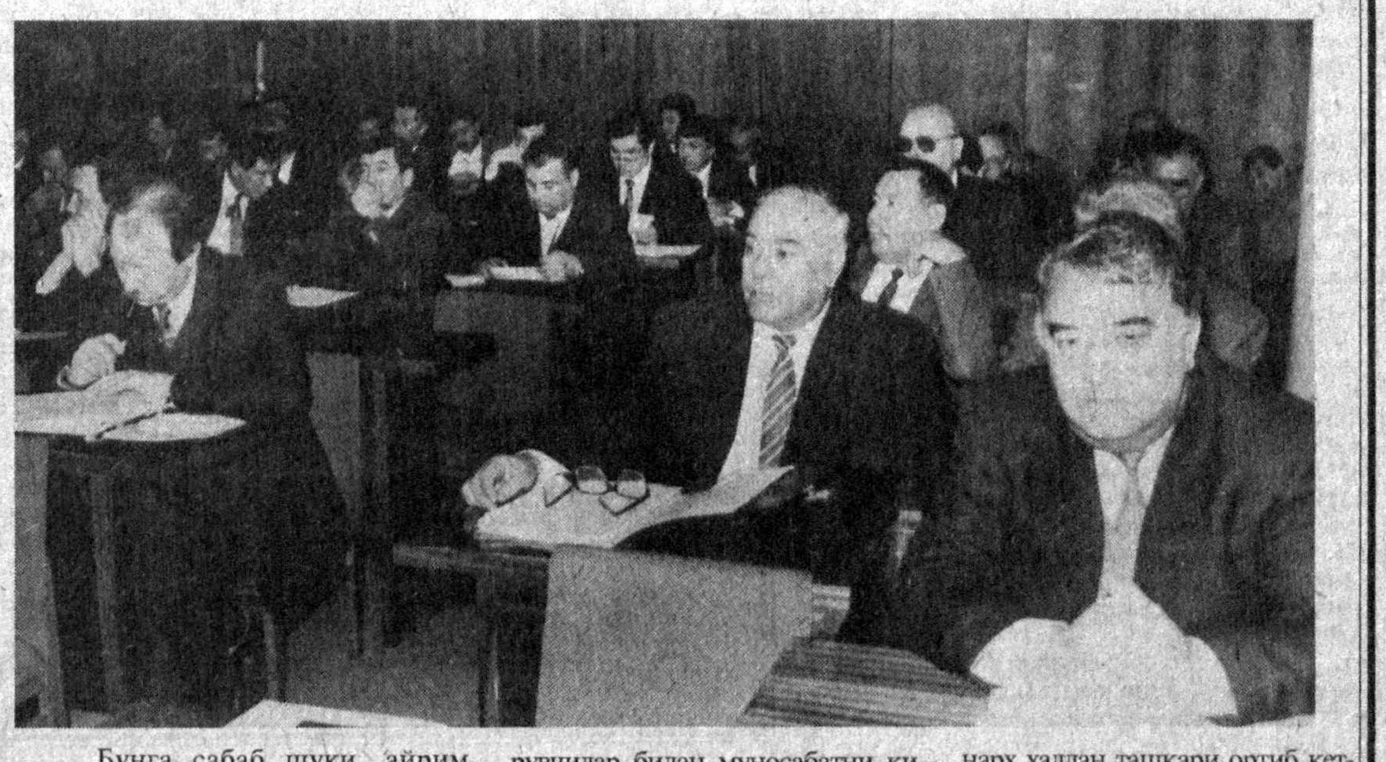

23 январь куни республика Вазирлар Маҳкамасида ғалла ва пахта етиштиришнинг 1995 йилги якунлари ҳамда бу борадаги 1996 йилги режалар, шунингдек, хўжалик ва корхоналар, ишлаб чиқарувчилар билан истеъмолчилар ўртасида шартномалар тузиш масалаларига бағишланган йиғилиш бўлди.

Унда Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси Раиси, вилоятлар ҳокимлари, вазирликлар, қўмиталар, концернлар, корпорациялар, уюшма ва ташкилотлар раҳбарлари иштирок этди.

Йиғилишни Президент Ислом Каримов бошқарди.

Қишлоқ хўжалиги республикамиз учун энг устувор соҳа, бошқача айтганда, асосий ҳал қилувчи тармоқ экани барчага маълум, деди Ислом Каримов. Шу маънода бугунги мажлисда пахта ва ғалла етиштириш бўйича ўтган йил якунларини кўриб чиқишимиз, бу борада йўл қўйилган хато ва камчиликлардан керакли сабоқ чиқариб, 1996 йил режаларини белгилашимиз керак. Хусусан, бу йил қанча пахта ва ғалла тайёрланади. Уларни ким ва қандай нархларда сотиб олади. Ана шу масалаларни ойдинлаштириб, кўрсаткичларни аниқ белгилаб, кейин иш бошлашимиз керак. Бундан эса контрактация масаласи келиб чиқади. Чунки юқорида қайд этилган кўрсаткичлар истеъмолчилар билан ишлаб чиқарувчилар ўртасидаги шартномаларда ўз аксини топади.

Лекин шуни таъкидлаш керакки, кўплаб ҳокимлик ва вазирликлар раҳбарлари, катта-катта бирлашма ва концернлар бошлиқлари ҳамон юқоридан кўрсатма кутиб, шартнома тузиш ишларини бошлаганлари йўқ. Нега ҳар ким ўз ишини бажармайди, ўзига тегишли масалани ҳал этмайди? Бу кайфиятнинг хавфли томони шундаки, ҳар бир катта раҳбар ўз ишини бажармаса, бу ҳолат унинг қўли остидагиларга ҳам ўтади, натижада масъулиятсизлик дея аталмиш занжир пайдо бўлади. Бу эса ишларимизга зарар етказади, тараққиётимизга монелик қилади. Биз сидқидилдан ишлаганни бошимизга кўтарамиз, юқоридаги кайфиятда юрганлар билан эса муроса қилолмаймиз. Бу гапдан ҳар бир раҳбар ўзи учун керакли хулоса чиқариб олиши керак, дея таъкидлади Президент.

Ғаллачилик ҳақида гапирар эканмиз, мен сизларнинг диққатингизни қуйидаги рақамларга қаратмоқчиман. 1993 йили Ўзбекистонда 942 минг гектар ерга ғалла экилган, шундан 312 минг гектари суғориладиган ерлар бўлиб, бу 33 фоизни ташкил этар эди. 1995 йили эса суғориладиган ерлар ғалла экилган умумий майдоннинг 62 фоизини ташкил этди. Яъни ғалла экилган 1 миллион 330 минг гектар ернинг 828 минг гектари суғориладиган ерлардир. Суғориладиган ерлардан кафолатли ҳосил олиш мумкин, деб ҳисоблаймиз. Шу ўринда савол туғилади. Нега республикада ғалла экишга ажратилган суғориладиган ерлар ҳажми деярли икки баравар кўпайганига қарамай, ҳосилдорлик ошмади?

Бунга сабаб шуки, айрим вилоятларда ғалла учун унумдор бўлмаган ерлар ажратилди, агротехника талабларига риоя этилмади. Ғалла етиштиришга етарли эътибор берилмади.

Бу йил 1 миллион 700 минг гектар, шу жумладан, 1 миллион 200 минг гектар суғориладиган ерга ғалла экилади. Давлат буюртмаси ғалла бўйича етиштирилган ҳосилнинг 50 фоизи, пахта бўйича эса 60 фоизи миқдорида бўлади. Қолган ҳосил хўжаликлар тасарруфида бўлади. Давлат буюртмаси ҳажмини оширишга, бошқа буюртмалар беришга ҳеч кимнинг ҳаққи йўқ. Давлат буюртмаси бўйича ғалланинг харид нархи дунё бозоридаги ўртача нархнинг 60-65 фоизи, пахта бўйича эса 70-75 фоизи миқдорида белгиланади. Хўжаликлар қолган ҳосилни эркин нархларда сотадилар, дея таъкидлади Президент. Бу эса контрактация — шартномалар тузиш ишларини жадаллаштиришни тақозо этади. Тажриба шуни кўрсатмоқдаки, кўплаб хўжалик раҳбарлари бозор қонун-қоидаларини яхши ўзлаштирмаганликлари сабабли шартномалар тузишда камчиликларга йўл қўймоқдалар. Шуни инобатга олиб контрактация масаласи бўйича доимий комиссия тузишни мақсадга мувофиқ, деб ўйлайман. Бу комиссия ғалла, пахта, сабзавот ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари бўйича тузилган шартномаларни кўриб чиқиши, уларнинг амалдаги қонунлар асосида тузилишини назорат қилиши, айниқса айрим монополиячи идора ва ташкилотларнинг ишлаб чиқарувчилар устидан зўравонлик қилишига, уларнинг ҳуқуқлари камситилишига йўл қўймаслиги лозим. Чунки, қишлоқ хўжалигига зўравонлик замонлари ўтди. Эндиги мақсад — ҳеч бир шартномадан хўжалик зарар кўрмасин, балки ўзи учун манфаат топсин. Биз бундан буёғига ишлаб чиқарувчилар билан муносабатни қизиқтириш, рағбатлантириш ва уларга эркинлик бериш асосида қурамиз.

Бунинг учун эса, ҳокимликлар билан вазирликлар бақамти ишлаб, деҳқонларнинг барча муаммоларини ҳал этиб боришлари зарур. Хусусан, савдо ва тайёрлаш ташкилотлари, «Пахтабанк» ва «Ғаллабанк» етиштирилажак ҳосил ҳисобидан уларга аванс — насия пуллари вақтида берилишини таъминлашлари лозим. Бу аванс одатда шартномадаги ҳосилнинг 40 фоизи миқдорида бўлиб, уни хўжаликлар техника, ёқилғи, уруғлик сотиб олиш, турли агротехника тадбирларини ўтказиш учун сарфлайдилар. Агар бу маблағлар вақтида берилмаса, ўзаро тўловлар масаласи ечилмаса, ишга катта зарар етади.

Шу ўринда бизда маҳсулот таннархини аниқлашнинг мукаммал механизми яратилмаганини ҳам айтиб ўтиш керак. Чунки, кўп маҳсулотларимизнинг таннархи асоссиз равишда ошиб кетмоқда. Баъзи «доно»лар таннархни маҳсулот ишлаб чиқаришга кетган сарф-харажат — калькуляция асосида эмас, балки дунё нархларидан келиб чиқиб белгилашга ўтибдилар. Бундан ташқари, қишлоқ хўжалигида ортиқча ишчи кучининг мавжудлиги ҳам маҳсулот таннархининг ошиб кетишига сабаб бўлмоқда. Шуни англаб етиш керакки, таннарх белгилаш механизмини ишлаб чиқмас эканмиз, қишлоқ хўжалигида банд бўлган одамларни бошқа соҳаларга ўтказиш масаласини ҳам ҳал этиш қийин бўлади. Бугун ўн нафар ортиқча одамни ушлаб турган, уларнинг иш ҳақи ва бошқа харажатларини таннархга киритган бригадир ёки раис эртага юзта одамни ушлаб турмайди деб ким кафолат бера олади? Қолаверса, таннарх ҳаддан ташқари ортиб кетса, маҳсулотни дунё бозорида сотишнинг ўзи бўлмайди, ахир. Бу ҳақда жиддий ўйлаб кўриш, бозор иқтисодиёти қонуниятларига қатъий амал қилиш пайти етди.

Қишлоқ хўжалиги тараққиёти, хусусан, пахта ва ғалла етиштиришни кўпайтириш биз учун ҳаёт-мамот масаласи эканини ҳеч қачон унутмайлик, деди Ислом Каримов пировардида. Халқимизда сен ерни боқмасанг, у ҳам сени боқмайди, деган ҳикмат бор. Халқимизнинг ризқ-рўзи, таъминоти кўп жиҳатдан пахта ва ғаллага боғлиқ экан, ҳар биримиз ана шу бебаҳо маҳсулотларни яратувчиларига амалий ёрдам берайлик. Уларни қўллаб-қувватлайлик!

Йиғилишда республика бош вазирининг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков, Бош вазир ўринбосарлари — «Ўздонмаҳсулот» давлат-акционерлик корпорацияси раиси А. Муталов, молия вазири Б. Ҳамидов, шунингдек, бир қанча ҳокимлик, вазирлик, қўмита, уюшма, идора ва ташкилотлар раҳбарларининг муҳокама этилган масалалар юзасидан ахборотлари тингланди. Уларга пахта, айниқса ғалла етиштириш, уни сотиб олиш, сақлаш борасида йўл қўйилган камчиликларни бартараф этиш, жорий йил режаларини аниқ белгилаш ва улар асосида шартномалар тузиш юзасидан топшириқлар берилди.

Йиғилишда республика Бош вазири У. Султонов, Президентнинг давлат маслаҳатчилари, Бош вазир ўринбосарлари қатнашди.

(ЎзА).

ДИҚҚАТ, ТАНЛОВ!

Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитаси, Марказий Қўмита қошидаги «Амир Темур ўтган йўллар бўйлаб» илмий экспедицияси Буюк Соҳибқирон Амир Темурнинг 660 йиллигига бағишлаб, Амир Темур ҳаёти, ва фаолияти, унинг инсоният тарихидаги роли ва маънавий мероси ҳақида ҳикоя қилувчи ва уни тарғиб қилувчи энг яхши мақола, шеър ва публицистик ва бадиий асар учун ёш истеъдодлар ўртасида танлов эълон қилади.

Танлов ғолибларини рағбатлантириш мақсадида:

I ўрин учун. — 1 та мукофот — 15.000 сўм

II ўрин учун — 1 та мукофот — 10.000 сўм

III ўрин учун — 1 та мукофот — 5.000 сўм.

Барча ижодий ишларни ташкилий қўмита томонидан қабул қилишнинг сўнгги муддати — шу йилнинг 15 мартигача Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитасига жўнатишингизни сўраймиз.

МАНЗИЛИМИЗ: 700011, Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси, II-уй, Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитаси.

Мурожаат учун телефонлар: (3712) 41-74-16, 41-08-61.

ТАШКИЛИЙ ҚЎМИТА.

1996 йил — Амир Темур йили

ТЎЙГА ТАРАДДУД ҚИЗҒИН ПАЛЛАГА КИРМОҚДА

Буюк саркарда ва давлат арбоби Амир Темурнинг Самарқанд тарихи ва тақдиридаги ўрни беқиёсдир. Улуғ бобомиз бу муборак қадамжо довруғини бутун оламга ёйди, уни рўйи замин сайқалига айлантирди. Хўш, шаҳар соҳибқирон таваллуди тўйига қандай тайёргарлик кўрмоқда? Самарқанд шаҳар ҳокими Азиз Носиров билан шу ҳақда суҳбатлашдик.

— Улуғ бобомизнинг ўз озод юртига, меҳнатсевар халқига Буюк-Турон давлатининг асосчиси, турк улусининг азиз фарзанди, ўзидан ўчмас из қолдирган инсон бўлиб қайтгани абадий бўлсин. Бугун ана шундай бир бахтдан қувониб шуҳратли жаҳонгир номини эҳтиром билан ёдга оляпмиз. Ҳар бир шукуҳли лаҳзаларда, катта-кичик йиғинларда унинг номи янграмоқда, бемисл хизматлари тилга олинмоқда. Бинобарин, Президентимиз Ислом Каримов Фармони билан 1996 йил «Амир Темур йили» деб эълон қилинди. Яна бир қувончли жиҳати шундаки, ушбу сана ЮНЕСКО қарорига биноан дунё миқёсида нишонланадиган бўлди.

Самарқандликлар тўйга ҳозирликни анча илгари — Республика Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 29 декабрда Амир Темур таваллудининг 660 йиллигини нишонлашга тайёргарлик кўриш ва ўтказиш бўйича қабул қилган қарори чиққан пайтдаёқ бошлаб юборган эдилар. Аввало, Темур бобомиз ва унинг авлодлари номи билан боғлиқ маҳобатли обидаларни тиклаш, асраб-авайлашга катта эътибор берилмоқда. Ҳозир 28 та шундай иншоотда таъмирлаш, қайта тиклаш ва жиҳозлаш ишлари бажариляпти. Бунинг учун ўтган йили ажратилган 42 миллион сўм ўрнига 60 миллион сўм ўзлаштирилди. Чунончи, Бибихоним масжидининг шимоли-шарқий минораси асл ҳолига келтирилди. Катта равоқнинг шимолий минораси, кичик равоқнинг девори тикланмоқда. Айни вақтда катта масжиднинг ташқи томонида пардозлаш ишлари давом этмоқда. Шердор, Тиллакори, Улуғбек мадрасаларини таъмирлаш ниҳоясига етай деб қолди.

Юбилейга тайёргарлик дастурида Амир Темур майдонини барпо этиш алоҳида ўрин тутади. Улкан ёдгорлик мажмуидан иборат бу майдон келгусида шаҳарнинг энг сўлим ва гўзал масканига айланади. Майдонда буюк жаҳонгирнинг салобатли ҳайкалини ўрнатиш ҳам режалаштирилган. Унда Амир Темурнинг тахтда ўтирган ҳолати тасвирланади. Гўри Амир мақбарасини тиклаш ишларига алоҳида эътибор беріляпти. Хилхонанинг жанубиғарбий минорасини қайта тиклаш билан бирга мовий гумбаз янгидан таъмирланмоқда. Руҳобод ёдгорлиги атрофини очиш давомида тупроқ ишлари билан бир қаторда археологик қазишлар ўтказилмоқда.

— Азиз Носирович, тўйга тўёна билан бориш халқимизнинг азалий одати. Тантаналарга ҳозирлик кўришда яна қандай ишлар амалга оширилмоқда?

— Юбилей режаларида Амир Темур даврига хос илмий анъаналарни тиклаш ва давом эттиришга муҳим ўрин берилган. Республика фанлар академияси Самарқанд бўлими ходимлари унга яқин илмий рисола, асарлар ёздилар. Академиянинг археология институти олимлари бир қанча илмий экспедициялар уюштираётир. «Ўзбектуризм» миллий компаниясининг Самарқанд минтақавий бўлинмаси Амир Темур номи билан боғлиқ жойларга янги туристик маршрутлар очди. Олий ва ўрта махсус ўқув юртлари, мактаблар, маданият муассасаларида иш қизғин бормоқда. Юбилей муносабати билан ўша давр тарихи, маданиятига бағишланган «Амир Темур ва унинг дунё тарихида тутган ўрни» мавзуида анжуман ўтказиш мўлжалланган.

— Юбилейга бутун дунёдан меҳмонлар келади. Халқимизда меҳмон отангдан улуғ деган гап бор...

— Байрамга ташриф буюрувчиларни иззат-ҳурмат билан кутиб олиш, уларни меҳмонхона, транспорт билан таъминлаш учун катта тайёргарлик кўрилмоқда. «Ўзбектуризм» миллий компанияси Самарқанд бўлими бу борада махсус тадбирни ишлаб чиққан. Буюк бобокалонимиз барпо этган 14 та боғ ҳақидаги альбомни чоп этиш, «Азиза», «Нафис» ҳиссадорлик жамиятлари ҳамда «Усто» бирлашмасида Амир Темур сиймоси туширилган саккиз хил совға буюмлари ишлаб чиқариш, эсдаликлар тайёрлашга киришилди.

— Республика Вазирлар Маҳкамасида яқинда Президент Ислом Каримов раислигида ўтган мажлисда Амир Темур юбилейига тайёргарликнинг боришига алоҳида эътибор берилди. Унда ҳокимлик, турли вазирлик, уюшма ва идоралар раҳбарлари зиммасига барча ишларни жадаллаштириш топширилди.

— Дарҳақиқат: бу борада ҳали талайгина камчилик ва муаммолар мавжуд. Таъмирлаш ишлари ҳамма иншоотларда ҳам бир маромда бормоқда, деб бўлмайди. Шоҳи Зинда, Оқсарой, Ишратхона тарихий обидаларига, ободонлаштириш ишларига етарли эътибор берилмаяпти. Янги иншоотларни барпо этишда сусткашликка йўл қўйилмоқда. Юбилейга

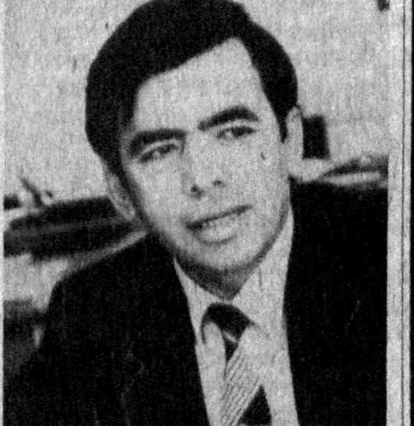

аталган буклетлар лойиҳаси, тантаналар дастуридан ўрин олган театрлашган томоша спектаклини саҳналаштириш режаси ҳанузгача ишлаб чиқилмаган. Ҳозир шу масалалар билан шуғулланяпмиз.

Юқорида айтилганидек, буюк бобокалонимиз таваллуд тўйи бутун дунёда кенг нишонланади. Шу маънода, унинг номи, обрў-эътибори ўз юртида нақадар эъзоз топганини бутун жаҳон аҳли билиши керак. Улуғлар шарофати деганларидек, «Сайқали — рўйи замин» бўлиб дунёга танилган Самарқанд эса янада сервиқор ва кўркам шаҳарга айланиши даркор. Бу тантаналар республика мустақиллигининг беш йиллигига тўғри келаётганлигида ҳам оламча мазмун бор. Юбилейга ташриф буюрадиган азиз меҳмонлар, нуфузли давлат жамоат арбоблари улкан тантаналарнинг иштирокчилари бўлибгина қолмай, ҳур Ўзбекистон нималарга қодирлиги, унинг келажаги буюк эканининг гувоҳи ҳам бўладилар.

Суҳбатдош: Ҳамза ШУКУРОВ, ЎзА мухбири.

Бугуннинг гапи

БАРАКА — ИНСОФДА

Сизларни билмадиму, лекин камина рўзғор халтасини кўтариб ҳар бозорга тушганимда «Тош болта ошиқ» саҳна асарида домла тилидан айтиладиган ушбу сўзлар қулоғим остида қайта-қайта жаранглагандек туюлади.Домла шундай дер эди: «Бозордан қолманг, ўғлим, бозорда гап кўп».

Дарҳақиқат, бозорда гап кўплигини кейинги беш-ўн йилда анчайин билиб қолдик. Отанг бозор, онанг бозор, деб бежиз айтмас эканлар. Ҳозир бозордан истаган нарсангизни топасиз. Арабистонда етиштирилган хурмо дейсизми, Ҳиндистондан келтирилган банан дейсизми... Пул бўлса бўлди, дастурхонимиз кўркига кўрк қўшилаверади. Шуларни кўриб туриб, эл кезиб турли ноз-неъматларни олиб келаётган тожирларимизга, қирчиллама қишда ҳам худди кеча боғдан узиб олгандек товланиб турган мева-чевалар соҳиби — миришкор деҳқонларимизга тасаннолар айтгинг келади, беихтиёр. Аммо баъзан-баъзан...

Айтишларича, нархини талашиб харид қилинган нарса ширин бўлади. Бозорнинг оҳанрабоси ҳам аслида шунда: сиз бирни дейсиз, сотувчи бирни дейди, қарабсизки, харидлан сиз ҳам, сотувчи ҳам хурсанд. Фақат, қизиқки, кейинги пайтларда сотувчилар (баъзан олувчилар ҳам) бу анъанани унутиб қўяётирлар. Худди эрта тонгда биров нархини белгилаб қўйгандек (балки ростдан ҳам шундайдир?) кимга учраманг, бир хил нархни айтади. У айтган нархдан бир сўм камига туширингчи! Йўл кира, патта пулини рўкач қилиб, икки оёқни битта этикка тиқиб тураверишади.

Эсингизда бўлса, Янги йил арафасида айрим бозорларда бироз нарх кўтарилганди. Ҳар қалай Янги йил, бир кунда ўтади-кетади, деб ўйлагандик. Жилла қурса Рамазон ойи кириши билан бозорда нарх тушишидан умидвор эдик. Нима бўлганда ҳам табаррук ой! Ким бўлишидан қатъи назар, дастурхонидаги ноз-неъматлар учун шукрона айтиладиган ой! Агар бу ноз-неъматлар бозордан бир мунча арзон нархда олинган бўлса, дуонинг бир чети сотувчиларга ҳам тегиши шубҳасиз. Зеро...

Халқимизда, инсоф сари барака,деган гап бор. Ҳар нарсанинг инсоф билан бўлгани яхши. Нарх-навонинг ҳам. Оларкан, олишга мажбур экан, деб кўнгилга келган нархни қўйиш, ҳар қалай инсофдан бўлмаса керак.

Мақсадимиз — инсон бойликка эмас, бойлик инсонга хизмат қилса, айни муддао бўлар эди.

Муҳаммад ЗАЙНИДДИН

80 йилларнинг охири... Ўшанда мен мактаб комсомол комитетининг секретари (комсорг) эдим. Туман комсомол комитети жойлашган масканда хафтанинг ҳар сешанба кунида мактабларнинг ёшлар етакчилари ўқувига йиғилардик. Ўзини «райком комсомолнинг инструктори (йўриқчиси)» деб, ҳар икки гапнинг бирида такрорлайверадиган опа бўларди. Ўшанда опанинг бизга қўядиган талаби битта эди: «Ҳар ойнинг взносини (бадал) кечикмай, ўз вақтида топшириш». Сешанба кунлари фақат ҳисобот беришга борардик: «Фалон сўм йиғдик, фалон сўм йиғамиз». Вақтида, юз фоиз қилиб бадал йиғиб берган мактаб комсорги мақталарди, қолоқлари сарғаяверарди. Неча бор мақталиб, шунча марта танбеҳ эшитишдан мен ҳам бенасиб қолмаганман. Тўғри, ўқувда бошқа нарсалар ҳақида ҳам гаплашиларди, (комсомолга қабул, тадбирлар, мажлислар), аммо асосий масаладан кейин. Шундан бўлса керак, комсомолнинг сўнгги кунларигача унинг номини эшитганимда кўз ўнгимга бадал йиғиш ташвиши билан юрган мактаб комсорглари келарди. Бунёд бўлгандан бери қанча-қанча шонли йўлларни босиб ўтган комсомолни жамият, тузум 80-йилларнинг охирига келиб юқоридаги аҳволга туширииб қўйган ва унинг яқин орада инқирозга юз тутишини ўша даврларда тушунган ва тасаввур қилган одамни топиш мушкул эди. Комсомол КПССга эргашаман деб, асосий мақсаддан чалғиди, хом хаёлликка берилди. Унинг теварагига бирлашган ёшлар мақсадларини англай олмай аро йўлда тўхтаб қолдилар. Комсомол тугатилди. Ўзбекистонда янги, ёшларни ўз теварагига бирлаштириб, эзгу мақсадларни кўзлаган Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи ташкилот бўлиб фаолият бошлади. Ёшлар бу ташкилотга эргашдилар. Энг асосийси унга ишондилар. Айни кунларда Ёшлар Иттифоқининг фаолияти қандай, вазифалари, муаммолари, ютуқ-камчиликлари ҳақида билиш мақсадида Ўктам Примовга мурожаат этдик.

Ўктам ПРИМОВ, 1962 йил Хатирчи туманида таваллуд топган. 1981 йил ҳарбий хизматдан қайтиб, меҳнат фаолиятини А. Икромов номли давлат хўжалигида оддий чўпонликдан бошлаган. 1990 йил Навоий вилояти Хатирчи тумани Ёшлар Иттифоқининг раиси этиб сайлангунга қадар туманда йўриқчи, бўлим мудири бўлиб ишлаб келган. 1995 йил 19 декабрь куни Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Навоий вилоят қўмитаси биринчи котиблигига сайланди. Маълумоти олий, А. Қодирий номли маданият институтини сиртдан тамомлаган. Мутахассислиги: маданий-маърифий ишлар ташкилотчиси. Оилали. Тўртта фарзанди: уч ўғил ва бир қизи бор.

Ёшлар Иттифоқида нима гап?

ЁШЛАР БОР ЖОЙДА ТАШАББУС БЎЛАДИ

— Ўктам ака, аввало янги лавозим билан табриклашга ижозат берсангиз...

— Раҳмат. Лекин мен янги лавозимга келдим, деб эмас, балки янги, катта масъулиятга келдим, деб ўйлаяпман. Бундан кейинги фаолиятимни ана шу нуқтаи назардан туриб амалга ошираман.

— Сиз, агар янглишмасам, ўн икки йилдан бери шу ташкилотда ишлаяпсиз. Фаолиятингизнинг дастлабки йиллари комсомол даврига тўғри келган. Айтмоқчиманки, аввалги комсомол билан Ёшлар Иттифоқининг фарқини нимада кўрасиз?

— Комсомолнинг фаолияти, ютуқ-камчиликлари учун Ёшлар Иттифоқи жавобгар эмас. Ёшлар Иттифоқи — Ёшлар Иттифоқи учун жавоб беради. Давр, тузум айби билан нима бўлган бўлса, ҳаммаси ортда қолди.

Комсомолнинг ишларини бутунлай инкор қилиб, унинг яхши томонларидан кўз юмиб фаолият юргизиб бўлмайди. Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи ҳаракат дастури, низоми, мақсадлари билан аввалги комсомолдан тубдан ажралиб туради. Мен фақат амалиёт тарафдориман. Бизнинг ташкилотимиз ташаббускор. Буйруқ кутиб, қўл қовуштириб ўтириш Ёшлар Иттифоқига бегона. Ҳар ҳолда мен шунга ҳаракат қилиб келаман.

— Сиз ҳақингизда, «ушлаган жойини кесадиганлардан», деб айтишади. Кўп тадбирлар Сизнинг ташаббусингиз билан бўлар экан?

— Ахир, ўзингиз ўйланг, биринчи нега сайланади? Туман ёшларига етакчилик қилганимда бирортаям йигит-қиз келиб, мен ташкилотдан чиқаман, деб айтмади. Яна бир томони Хатирчи тумани қўмитаси вилоятда ходимлар сони бўйича биринчи ўринда эди. Ёшлар бор жойда — ташаббус бор. Биз ўтказган, ўтказаётган тадбирлар мамлакат бўйлаб қанот ёзса, ўз навбатида бошқа тенгдошларимизнинг фаолиятларидаги яхши томонлар билан ўртоқлашсак қанийди. Ташаббус ҳамма жойда бор, етарлича. Фақат уни оммалаштириш, кенг тарғиб қилиш керак.

— Шу ўринда, Ўктам ака, амалга оширган, оширмоқни кўзлаб турган юмушларингиз ҳақида ўртоқлашсак... Тортинмай айтаверсангиз, мақтанишга йўймаймиз.

— 1990 йилда «Балли қизлар» танловида хатирчилик қизлар Ўзбекистонга танилишди. Маълумки, 1994 йил «Оила йили» деб эълон қилинган эди. Шу муносабат билан Ёшлар Иттифоқи туман қўмитаси Хатирчида 40 нафар келин-куёвнинг никоҳ тўйларини қилиб берди. Буюк Ғалабанинг 50 йиллигига бағишлаб Каттақўрғон тумани ёшлари билан ҳамкорликда «Ҳеч ким, ҳеч нарса, ҳеч қачон унутилмайди», деб номланган табдиримизни ўтказдик. Яна Андижон вилояти ёш ўқитувчилари билан бирга Бобурга бағишланган викторина ўтказдик. Худди ана шундай тадбирни февраль ойида Навоийнинг ҳаёт ва ижодларига бағишлаб тошкентлик мактаб ўқувчилари билан, қашқадарёлик ёшлар ҳамкорлигида Амир Темурга бағишлаб март ойларига тадбирлар белгилаганмиз.

1991 йил 1 сентябрь куни Хатирчи тумани бўйича ўн бешта чақалоқ дунёга келган эди. Ўзбекистон Мустақиллиги куни муносабати билан чақалоқларнинг ҳар бирига банкда ҳисоб рақами очганмиз. Ҳозир 5 ёшга яқинлашиб қолган кичкинтойлар 18 га тўлган кунлари фоизлар ҳисобига йиғилган катта миқдордаги пулни олишлари мумкин бўлади. Ҳозир шиддат билан ривожланиб бораётган жамиятимиз ҳаётини банкларсиз тасаввур қилиш қийин. Банк ходимлари ҳар томонлама ўз ишининг билимдони бўлишлари керак бўлади. Шу мақсадда қўмитамиз «Ёш банк ходими — 96» вилоят кўригини ўтказмоқчи. Унда Навоийдаги 8 та банкдан 40 та ходим қатнашиб ўз имкониятларини синовдан ўтказишади. Вилоят «Дўстлик байроғи» газетасида таҳририят билан келишиб, «Ёшлик» саҳифасини вақти-вақти билан чиқариб туриш ниятимиз бор. (Хатирчида бу ишни туман миқёсида, туман газетасида амалга оширардик.) Телевидениеда ҳам «Ёшлик» канали орқали эфирга чиқишни режалаштирдик.

— Ўктам ака, ҳозир биринчи, яъни раҳбар нималарга эътиборни қаратиши керак?

— Ҳозир хоҳласизми, йўқми, ходимларни ижтимоий ҳимоя қилиш жуда муҳим вазифалар қаторига, айтиш мумкин, муаммолар қаторига чиқиб қолган. Энг асосий эътиборни шундан бошлаш керак. Ижтимоий ҳимондан хотиржам ходимнинг иши унумли бўлади, керак бўлса ташаббус ҳам ўша ходимлардан чиқади. Яқинда вилоят бўйича ёшларнинг шанбаликларини уюштириш ниятимиз бор. Шу куни вилоятда ёшлар телемарафони ҳам ўтказилади. Тушган маблағ эса вилоят ёшларини ижтимоий ҳимоя қилишга сарфланади. Бир гапни айтиб ўтай: «Туркистон» газетасига 1996 йил обуна бўлолмай қолган кўплаб муштарийларни маблағнинг маълум қисмидан обуна қилдирамиз. Яна касалхоналардаги беморларга, ногиронларга, афғончиларга ҳам шу кунги моддий ёрдам кўрсатилади. Иқтидорлиларни қўллаб-қувватлаш мақсадида бундан буён Ёшлар Иттифоқи Навоий вилояти қўмитаси мукофотлари таъсис этилади. Энди фан, адабиёт, санъат соҳасида алоҳида ютуқларга эришганларга диплом, кўкрак нишони ва махсус пул мукофотлари бериб борилади.

— Ҳозир вилоят ёшларининг олдида қандай муаммо ва вазифалар бор?

— Ҳар бир жамиятда ҳар доим бир нарса муаммо бўлиб келган. У ҳам бўлса — жиноятчилик. Жиноятчиликни олдини олиш, унга қарши курашиш, пайини қирқиш бобида республикамизда катта ишлар қилинган ва қилинмоқда. Натижада сўнгги йилларда бу салбий ҳол сезиларли даражада камайди. Лекин шуни ҳам тан олиш керакки, содир этилаётган жиноятларнинг аксариятида ёшларнинг қўли бор. Бизда мавжуд «Ёшлар сиёсати ҳақидаги қонун» асосида суд, прокуратура органлари, маҳалла қўмиталари, мактаб жамоалари билан бирга тарбиявий ишларни олиб бормоқдамиз. Ишсизлар муаммосини ҳам ҳал қилиб, барча ёшларни иш билан таъминласак, кўп мушкулларимиз осон бўларди. Навоий — саноатга ихтисослашган вилоят. Аҳолининг ярми ёшлар. Иттифоқимиз таркибида 70 минг аъзо бор. Яқинда уларнинг сонини 100 минггача етказишни кўзлаб турибмиз. Март ойида вилоятда ёшлар ташкилотларининг конференцияларини бўлиб ўтади. Ана ўшанда вилоятимиз ёшларнинг дилидагига қулоқ тутиб, уларнинг мақсадларини билиб оламиз ва улар олдига янги вазифалар қўямиз.

— Ниятларингиз?

— Навоийлик ёшларни ва уларнинг ҳамма-ҳамма тенгдошларини буюк бобомиз Алишер Навоий, Амир Темурлар руҳи доимо қўллаб-қувватлаб турсин. Ўзаро ишонч, дўстлик, орамиздаги тотувликка ҳеч қачон путур етмасин.

Суҳбатдош:
Нодир МАҲМУДОВ,
«Туркистон» мухбири.

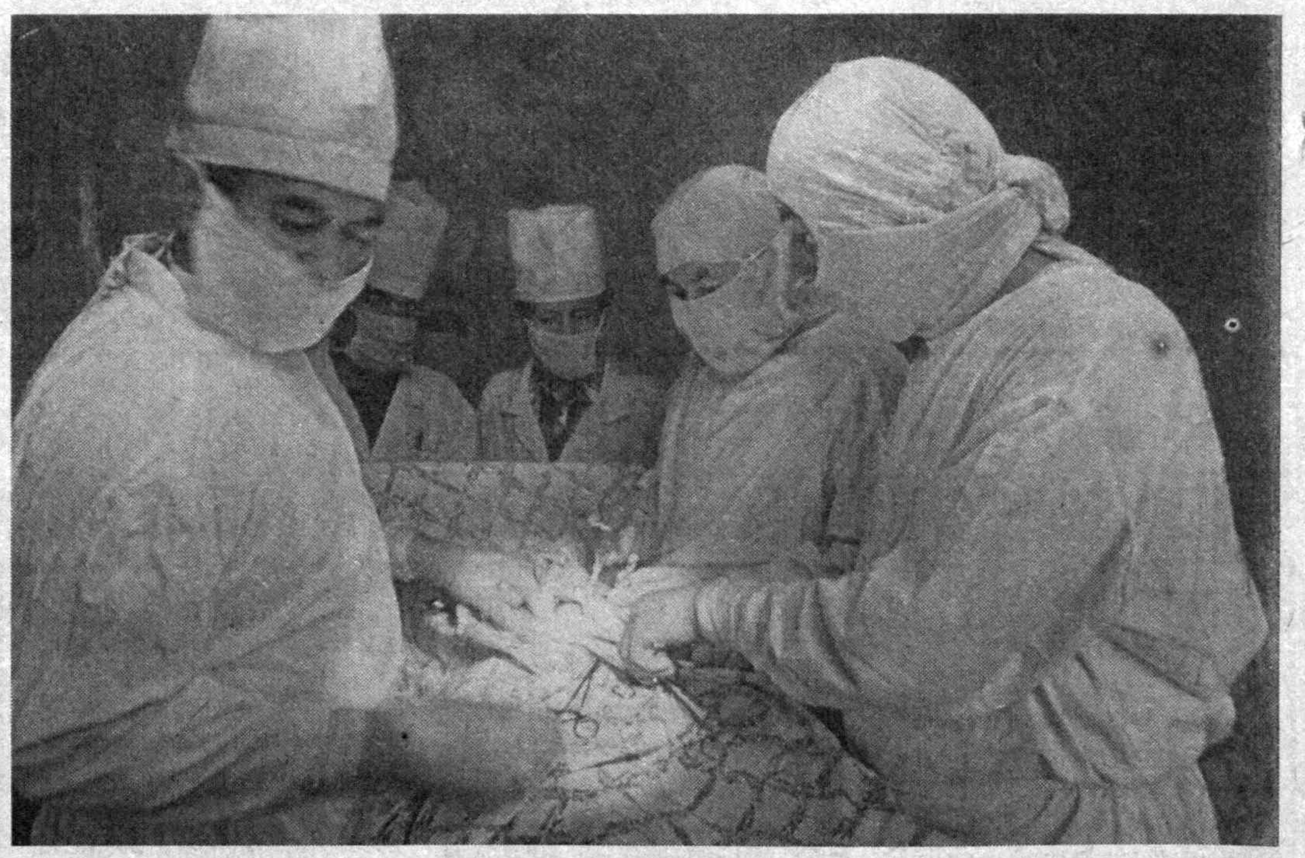

Дунёда энг қийин касб нима? Жарроҳлик. Ишонинг, чунки унга инсон (бошқа мавжудот эмас) ўз танаси, бутун жисму-жонини ишониб топширади. Беморни дарддан халос этиш ниҳоятда қийин, масъулиятли кечадиган жараён. Ана шу дақиқаларда жарроҳ ҳам ўз бемори билан тенг ўлиб тирилади. Бир-икки соат, борингки, беш соатларгача чўзиладиган ўта нозик, ҳам ақл-заковат, ҳам жисмонан куч, фидойилик талаб этадиган операция муваффақиятли чиқса, касал билан бирга шифокор ҳам ҳаётга қайта келади. Меҳнатнинг самарасини хис қилиш қанчалик гаштли, сурурли билсангиз. Ана шундай пайтларда жарроҳдан бахтли одам бўлмаса керак дунёда.

Суратдаги Ургут тумани Жартепа қишлоқ шифохонаси жарроҳи Аҳрор Фармонов ва унинг ҳамкасблари дилларидан ўтаётган туйғулар биз ўйлаган фикрлар билан уйқаш келишига имонимиз комил, албатта.

Машраб НУРУМБОЕВ сурати.

Фақат шу сон учун

«МАДРАСАХОНИМ» ИШ БОШЛАДИ

Сиёб бозори мудири Мақсуд Азизов Сиёб бозорида бир қатор қурилишлар қилишни режалаштирди. Масалан, очиқ ҳавода сотилаётган полиз маҳсулотлари учун икки қаватли раста, чет элларнинг янги технологиялари асосида шираворлик тармоғи вужудга келтирилади. Ҳозирча бозор майдонлари таъмирланиб, нон растаси қурилди. Шунингдек, олибсотарларни йўқотиш мақсадида деҳқонлардан маҳсулотни шартнома асосида олиб қолиб, устига ўн фоиз устама билан сотадиган гуруҳ ташкил этилди. Улар ўн фоиз ҳисобидан маош олиб, қолган пулни деҳқонга қайтарадилар. Бозорда чархчилар, этикдўзлар каби хизмат кўрсатувчи тармоқ кучайтирилди. Сиёб бозори «Мадрасахоним» ижара корхонасига айланди.

(Ўз мухбиримиз)
Самарқанд вилояти.

Иш билганга...

«АМУДАРЁ» — ТАЛАБГА МОНАНД

Хиваликлар ишнинг кўзини билган, табиатан уддабурон кишилар. Шунинг учун бўлса керак уларнинг тадбиркорликлари тўғрисида гап кетганда ажабланишмайди. Бозор иқтисодиётининг қатор қийинчиликларига қарамасдан ишбилармонлик ва тадбиркорликни тағинда ривожлантираётган хусусий фирмалар, корхоналар Хивада жуда кўп. «Амударё» хусусий фирмаси ана шундай кичик корхоналардан бири.

Фирмани Жуманиёзовлар сулоласи бошқаришади. Фирма директори Эркин Жуманиёзов ва унинг умр йўлдоши Онабиби Маткаримова, ўғил ва қизлари самарали меҳнат қилишяпти. Ота-ўғилларини, ўғиллар отани жуда яхши тушунади. Чунки аҳиллик ҳукм сурган жойда ўсиш, юксалиш бўлиши табиий.

Корхонада асосан, кийим-кечаклар, эшик ва дераза ромлари, турли уй-рўзғор асбоб-анжомлари ишлаб чиқарилмоқда. Бу ерда ишлаб чиқарилаётган маҳсулотлар аллақачон ўз харидорларини топган. Бундан ташқари буюртмачиларнинг ҳам кети узилмаяпти. Даромад ҳам чакки эмас.

Бу ерда икки юздан зиёд ишчи-хизматчи самарали меҳнат киляпти. Тикувчилик, машина ремонти, дурадгорлик, темирчилик, пайвандчилик цехларида ёш йигит-қизлар ўз касбларидан барака топяптилар.

Энг қувончлиси бу ердагиларнинг кўпчилиги ёшлар. Уларга кўнгилдагидек иш ва дам олиш шароитлари яратиб берилган. Ҳордик чиқариш хоналари, ошхона улар хизматида. Қилган меҳнатларига яраша ҳақ олишяпти. Ёшлар қилаётган ишларидан мамнунлар.

Цехлар янги бинода жойлашган. «Амударё» фирмаси биноси шаҳар чеккасидаги кичик посёлкалардан бирида қад ростлаган. Илгари бу ерлар ташландиқ кўл эди. Ҳозир бу ерга янги турар-жой иморатлари курила бошланди. Элликдан ортиқ хўжалик бор. Шу атрофга дўкон, кичикроқ бозорча жуда зарур. Фирма директори аҳолининг ана шу талабини қондириш ниятида дўкон ва бозорча қуриш ишларини бошлаб юборди. Эндиликда ушбу савдо шахобчасида фирма ўз маҳсулотлари билан савдо қила бошлайди.

(Ўз мухбиримиз).

Тил билган — эл билади

БОҒОЛОНГА ЭЛЧИ БОРДИ

**** Муаллиманинг таклифи.***
**** Ажойиб совға.***
**** Шароитлар етарли...***

Янгибозордаги Боғолон қишлоғида француз тилига ихтисослаштирилган лицейнинг очилиши қишлоқ ҳаётида муҳим воқеа бўлди. Бундай лицейнинг айнан Боғолонда — Хоразмнинг чекка қишлоқларидан бирида ташкил топганлигининг ўзига хос сабаблари бор. Ёшлар орасида бу тилга қизиқувчилар жуда кўп. Қишлоқнинг француз тили ўқитувчиси Эркиной Худойберганова ўқувчиларга бу фандан чуқур билим берибгина қолмай, уларнинг қизиқишларини хам муттасил ошириб боради. Шу боис қишлоқда француз тили лицейини очишга зарурат туғилди. Муаллима ушбу таклифни туман ҳокимияти, халқ маорифи раҳбарлари олдига қўйганида, уни бажонидил қўллаб-қувватлашди.

Хайрли ва савоб ишга бош-қош бўлишга нима етибди, дейсиз. Эркиной ўз ишидан ҳамиша қувониш, қониқиш олиб яшашга ўрганган.

Орадан қисқа вақт ўтиб-ўтмай қишлоқда француз тили лицейининг тантанали очилиш маросими бўлди. Вилоятдаги бу фанга иқтидорли ўқувчилар шу ерга йиғилдилар. 1994 йилда лицейга Франциянинг Ўзбекистондаги элчиси Жан Поль Везиан ва унинг рафиқаси мадам Елена Везиан ташриф буюришди. Ўшанда қишлоқ ўқувчиси Улуғбек Мансуров элчи билан дилдан суҳбатлашган ва унинг эътиборини қозонган эди.

Шоир айтганидек: «Ҳар тилни билув бани одама жондир». Тақдирнинг тақозоси билан У. Мансуров Тошкент жаҳон тиллари университетига ўқишга кирди. Айни пайтда у иккинчи курсда таҳсил кўряпти.

Францияилк элчи лицей ўқувчиларига ўзи билан олиб келган турли дарсликлар, қўлланмалар ва магнитофон совға қилди. Ўқувчилар элчи совға қилган дарсликлар асосида ўқиб ўрганмоқдалар.

Лицейда 77 нафар ўқувчи таълим оляпти. Уларга 20 нафар тажрибали муаллим сабоқ бермоқда.

— Лицейимиз ўқитувчилари ўз касбларини астойдил қадрлашади, — дейди директор Фарҳод Ҳайитбоев, — Муҳими, ёшларда тилга бўлган қизиқишни оширяптилар. Гулсара Хажиева, Дилбар Элтазарова, Турсунбой Машарипов сингари муаллимлар ишидан мамнунмиз.

Тилни пухта ўргатишда кўргазмали қуроллардан фойдаланиш муҳим аҳамият касб этяпти. Ўқувчилар турли расмларга қараб нутқ сўзлашни, чиройли иборалар тузишни ўрганмоқдалар.

Халқ маорифи соҳасида компьютерлардан фойдаланиш яхши самаралар кўрсатяпти. Бу таълим-тарбия жараёнини юқори поғонага кўтарибгина қолмай, кенг мушоҳадали, ўткир зеҳнли шахсни камолотга етказишда ҳам беқиёс аҳамиятга эга. Ана шуларни назарга олиб, лицейда таълим-тарбия жараёни компьютерлаштирилса айни муддао бўларди.

Кишини шу нарса қувонтирадики, ёшлар орасида тилга бўлган эътибор, қизиқиш катта. Вилоятнинг барча бурчакларидан тил ўрганишга келган ўқувчилар билан суҳбатлашиб, ана шуларни англадик. Дилфуза Мансурова, Гулнора Толипова, Санъат Эрметов, Мухайё Болтаева, Бахтиёр Бобожонов. Бу рўйхатни яна давом эттириш мумкин. Ўқувчилар лицейда ўқиш ва ўқитиш жараёни хақида зўр мамуният билан гапирдилар.

Лицейнинг ёрдамчи хўжалиги бор. Ўқишдан сўнг фойдали меҳнат билан шуғулланиш болаларга хуш ёқади. Хўжаликда етиштирилган турли сабзавот, полиз маҳсулотлари болаларнинг ўзларидан ортмайди. Ўтган йили пилла қурти боқишди. Ундан келган даромадга зарур ўқиш қуроллари сотиб олинди.

Ёшлар ясаган плакатлар, чиройли расмлар илм даргоҳининг кенг ва шинам залларини безаб турибди. Кўргазмали қуролларнинг аксариятини ўқувчиларнинг ўзлари тайёрлайдилар. Кўргазмали қуроллар мусобақаларини ўтказиш яхши бир анъанага айланган. Ўтказилаётган тадбирларда йигит-қизлар фаол иштирок этяптилар. Ҳеч бир сана, байрам тантана эътибордан четда қолмайди. Кунларини шодмон, унумли ва баракали ўтказаётган ўқувчилар ҳузуридан биз ҳам хурсанд қайтдик.

Д. БЕКЖОНОВА.
«Туркистон» мухбири.

Ислоҳот одимлари

ВЕКСЕЛ ВА УНИНГ АФЗАЛЛИКЛАРИ

Ўзбекистон Республикаси «Савдогарбанк»и Бошқарув раисининг муовини, Тошкент шаҳар бўлими бошқарувчиси вазифасини бажарувчи А. ОХУНЖОНОВ билан мулоқот

— Абдумўмин ака, кейинги пайтларда иқтисодчиларимиз ва тадбиркорларимиз тилида вексел деган атама пайдо бўлди. Суҳбатимизни айнан шу сўзни кенгроқ тушунтиришдан бошласак.

— Маълумки, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1995 йил 2 июлда чиқарган 204-сонли «Ўзбекистон Республикаси халқ хўжалигида векселларни қўллаш ҳақида»ги қарорига мувофиқ тижорат банклари томонидан Республикамиз худудида муомала учун векселлар чиқарилди.

Вексел атамаси немисча сўз бўлиб, маълум миқдордаги қарзни белгиланган муддатда қатъий тўлаш мажбуриятини қонун билан тасдиқлаб расмийлаштирилган қарздорлик тилхатидир. У қимматбаҳо қоғоз ҳисобланади. Векселнинг оддий (қарздор томонидан тўлдириладиган) ва ўтказма (қарз берувчининг қачон ва кимга қайтариш ҳақидаги ёзма буйруғи) шакллари бор.

Векселнинг амал қилиш муддатини чўзиш вексель пролонгацияси дейилади. У қонунга мувофиқ ёки қарздор ва қарз берувчининг ўзаро келишувига кўра расмийлаштирилади.

Вексел қимматбаҳо қоғоз бўлганлиги туфайли сотиб олинган маҳсулотлар ва хизматлар учун маблағ сифатида тўласа ҳам бўлади. Кўриниб турибдики, бу хўжаликлараро ва банк билан бўладиган ҳисоб-китобларда анчагина қулайликлар туғдиради. Савдо ва тижоратга кўмаклашувчи Республика «Савдогар» акционерлик банки муомалага уч ойлик муддат билан 250 млн. сўмлик вексел чиқарди. Улар 50, 100, 500 минг сўмлик векселлардан иборат.

— Накд пул билан ёки пул ўтказиш йўли билан ҳисоб-китоб қилишга қараганда вексел қандай афзалликларга эга?

— Векселларнинг афзаллик томонлари шундан иборатки, бир ҳисоб-рақамдан иккинчи ҳисоб-рақамга маблағ ўтказишга баъзан бир неча кунлар кетади. Вексел билан бўладиган ҳисоб-китобни эса бир неча соатда, ҳатто бир неча минутда бажарса бўлади. Кўриниб турибдики, вақтдан анча ютилади. Масалан, бир ташкилот иккинчи ташкилот ёки корхонадан бирон нарса олмоқчи бўлса, маҳсулотларнинг нархини келишиб векселни расмийлаштирган ҳолда иккинчи ташкилот — (корхона) вакилига беради. Шу вақтдан бошлаб иккинчи ташкилот (корхона) векселнинг эгаси ҳисобланади. Юқорида айтганимиздек ҳисоб-китоблар учун ортиқча вақт сарфланмайди. Векселнинг яна бир афзаллик томони векселнинг бевосита биринчи сотиб олган эгаси уни бошқа одамга сотганда, вексел нархининг 15 фоизини ўзида олиб қолади. Айтайлик вексел 50 минг сўм бўлса, унинг 42,5 минг сўми банкга қайтарилади.

— Векселнинг халқ хўжалигини ривожлантиришдаги ўрни қандай?

— Халқ хўжалигини ривожлантиришда векселнинг аҳамияти жуда катта. Ўзаро тўловларнинг вақтида ўтмаслиги туфайли ҳам ашё бошқа керакли моддий бойликларнинг бир корхонадан иккинчи корхонага етиб келиши кўпинча кечикади. Натижада ишлаб чиқаришда узилишлар бўлиши мумкин. Векселларнинг тўлов воситаси сифатида қулайликлари бундай камчиликларга барҳам беради.

— «Ўзсавдогарбанк» ўзининг биринчи векселларини чиқарган эди. Унинг натижалари ҳақида нималарни айта оласиз?

— Векселлар муомаласининг олти ойлик таҳлили улар тўлов воситаси сифатида ўзини яхши оқлаганлигини кўрсатди. Мижозларимизнинг иккинчи эмиссия векселларимизнинг чиқарилишини орзиқиб кутганликлари шундан далолат беради.

— Агар сир бўлмаса, сотувга чиқарилган векселлардан банк қандай манфаат кўриши хақида ҳам тўхталиб ўтсангиз?

— Юқорида айтганимиздек векселлардан банк ҳам, мижозлар ҳам фойда кўради. Векселларни банкдан биринчи, яъни бевосита сотиб олган мижозлар уни сотгандан сўнг вексел нархининг 15 фоизини ўзларида олиб қолиш ҳуқуқига эгалар. Банк эса векселлардан тушган маблағлардан кредит ресурси сифатида фойдаланиши мумкин.

— «Ўзсавдогарбанк» янги векселларни сотувга чиқараётган экан. Шу ҳақда икки оғиз гапирсангиз.

— Ҳа, ўтган йилнинг ноябрь ойидан бошлаб «Ўзсавдогарбанк» яна ҳам каттароқ миқдорда векселларнинг янги эмиссиясини муомалага чиқарди.

— Вексел сотиб олувчи, банкирлар тили билан айтганда мижоз ундан қандай манфаат кўради.

— Фойдаси катта, яъни вексел эгалари олинган товарлар ва кўрсатилган хизматлар учун банк иштирокисиз ҳисоб-китоб қилаоладилар. Бу эса ортиқча ташвишлардан халос қилади.

— «Ўзсавдогарбанк»нинг Тошкент шаҳар бўлимида олиб борилаётган ишлар ҳақида сўзлаб берсангиз.

— Ҳозир бизнинг банкимизда мижозлар билан векселлар учун ҳисоб-китоб даври бошланди. Бу бизнинг банк номидан кетган векселларни «Ўзсавдогарбанк» тизимидаги бизнинг векселларимиз етиб борган барча банклар билан ҳисоб-китоб қилишини тақозо этади.

— Қизиқарли суҳбатингиз учун катта раҳмат. Сизларнинг бундан кейинги фаолиятларингизга равнақ тилаймиз.

Ислом ҲАМРО,
суҳбатлашди.

Аждодлар жасорати

ЁВҚУР МАЛИКА

АҲМОНИЙЛАР сулоласидан бўлган Эрон шоҳи Кир (Куруш) Бобил мамлакати қўшинларини тор-мор келтириб, ҳисобсиз ўлжаларни қўлга киритди. Кетма-кет ғолибона юришлар қилиб, шон-шуҳрат қанотида парвоз этган шоҳ янги-янги ўлкаларни тасарруфига киритишни ўйларди.

Уруш очиш учун баҳона керак. Амударёнинг кунчиқар тарафида яшаётган массагетлар подшоси ўлган, унинг ўрнига тахтда соҳибжамол, оқила ва жасур малика Тўмарис (Геродотда Томарис, асли Томир ёки Тумор бўлса керак) ўтирарди. Куруш массагетлар маликасига уйланиш истагини билдиради. Совчи юборади. Тўмарис унинг ниятини тушунади. Шунча мамлакатларни забт этган шоҳ уйланаман деса Эронда қиз топилмайдими? Ҳарамидаги ёш-ёш маликалар, канизаклар турганда фарзанди йигирмага кирган аёлга уйланадими? Унга хотин эмас, мамлакатим керак. Шундай алдов билан, ширин сўзлар билан ғафлатда қолдириб, Афросиёб баҳодирни заҳарлаб ўлдирган шуларнинг аждоди-ку. Бу саховатли Ватан тупроғи босқинчи келгиндилар оёғи остида топталмайди.

«Йўқ!» — деб рад қилди. Совчилар малика Тўмарис жавобини шоҳга етказдилар. Рад қилибди. Қимматбаҳо совғаларни қайтариб юборибди. Ўзидан кўрсин.

Унга шу керак эди. Ғазаб билан маслаҳатчи аъёнларни, садоқатли саркардаларни ҳузурига чорлади. Амударёга сузма кўприклар қуришни, жангга ҳозирлик кўришни буюрди.

Ҳарбий қурувчилар ёғоч ва терилардан қайиқлар ясаб, бир-бирига мустаҳкам боғлаб, устига тахта ётқизишлари керак эди. Ёғоч, тахта, тери ортган от, туя ва эшаклар Амударё бўйига кела бошлади. Арра, теша, ранда ушлаган усталар ишга киришди. Шовқин-сурон, югур-югур, тарақ-туруқ авжида.

Бундан хабар топган Тўмарис ўйланиб қолди. Нимадир қилиш керак. Кўприк битса, душман қўшини дарёдан ўтади. Аҳвол оғирлашади. Қишлоқларга жарчилар юбориб, юрагида ўти бор йигитлар босқинчиларга қарши курашиш, Ватан дахлсизлигини сақлаш учун тез етиб келсин, деб буйруқ берди.

Кейин Эрон шоҳига элчи юборди:

«Эй шоҳ! Бу ниятингдан қайт. Кўприк қуришдан фойда етади деб ўйламоқдасан. Аксинча, сенга зарар етса-чи? Бу ишни қўй, ўз тахтингда давру даврон сур. Бизнинг еримизга ҳасад қилма. Гапларим сенга ёқмаслигини биламан. Яна биламанки, тинч-тотувликни ҳам истамайсан. Кўприк қуриб овора бўлгандан кўра дарёни кечиб ўт,биз уч кунлик йўл масофасига чекиниб турамиз. Агар бу маъқул бўлмаса, сен уч кунлик масофага қўшининг билан чекин. Биз дарёдан ўтамиз».

Шу гапларни айтишни тайинлади.

Шоҳ ҳузурига яна аъёнлар, маслаҳатчилар, сирдош саркардаларни тўплаб, маслаҳат солди.

— Тўғриси, кўприк қуришнинг дахмазаси кўп. Устига устак душман олдинроқ ҳаракат қилиб кўприкни эгаллаб олса, ишимиз чатоқ, — деди бири.

— Кўприкдан воз кечиш керак, — деди иккинчиси. — Агар душман бехабар бўлса, кўприкдан ўтиб, хужум қилсак, бошқа гап эди. Улар ҳаммасини кўриб, билиб турибди. Кўприк қурилишини тўхтатган маъқул.

— Унда нима қиламиз? — деди шоҳ. — Уч кунлик масофага чекинамизми?

— Шуниси маъқул, — деди қора соқолли, бақувват саркарда, — улар дарёдан ўтиб, сафланишга улгурмасдан ҳужум қиламиз. Дарёга қисиб бориб, қириб ташлаймиз.

— Шу гап маъқулми? — деди шоҳ.

Кўпчилик шу таклифни маъқуллади. Қўшин уч кунлик масофага чекинади. Келишилган тартибда ҳужум қилиб, душман қириб ташланади. Маслаҳат бир тўхтамга келиб, йиғин тугай деб қолганда Крез деган лидиялик барваста саркарда оҳиста ўрнидан туриб, салмоқлаб гап бошлади:

— Маъзур тутинг, шаҳоншоҳ! Бошимдан кўп фалокатларни кечирдим. Шу фалокатлар кўзимни очди. Маъқул кўрсангиз сизга бир маслаҳат бермоқчиман. Агар ўзингизни оддий шоҳ эмас, ўлим билмайдиган дунёнинг устуни, қўшинингизни мағлубиятга учрамайдиган илоҳий бир куч деб билсангиз, маслаҳатнинг фойдаси йўқ. Агар ўзингизни бир кун ўладиган худонинг бандаси, қўшинингизни баҳодир, аммо оддий одам деб билсангиз, тақдирнинг ўйинлари кўплигини, омад доим кулиб боқавермаслигини ўйлаб иш қилиш лозим бўлади.

— Қисқа қил, нима демоқчисан?!

— Ҳозирги масалада менинг фикрим бутунлай бошқа. Агар душман дарёдан ўтадиган бўлса, аҳвол оғирлашади. Билиб қўйинг. Душман қўшини ғолиб келса, бутун мамлакат ҳам қўлдан кетади. Ўз ерингизга киритиб, жанг қилиш хатарли. Яна айтаман, агар массагетлар енгса, енгдик, деб қайтиб кетмайди. Мамлакат ичкарисига бостириб киради. Талайди. Ғарот қилади. Агар омад кулиб, массагетларни енгсак, бу ҳам унча катта ғалаба ҳисобланмайди. Чунки ўз уйингда ғолиб чиқдинг. Қолаверса, хотин киши устидан ғолиб келибди, деб маломат қилишлари ҳам мумкин. Шунинг учун таклиф қиламан. Дарёдан улар эмас, биз ўтишимиз керак. Улар уч кунлик манзилга чекиниб турсин. Бир ҳийла ўйлаб топиш керак. Масалан, билишимча, массагетлар эронликлардай маишат қилишни билмайди. Бир жойга озгина лашкар қўйиб, шоҳона дастурхон тузаймиз. Қўй, қирғовул, товуқ гўштлари, қовурма жигар, мева-чевалар, мусалласлар қўямиз. Мўл-кўл қилиб. Улар келиб ҳужум қилади. Бизнинг ўша ердаги навкарлар чекинади. Улар ғалаба қилдик деб хавфни унутади. Ноз-неъматларни кўриб, ўзларини уради. Мусаллас ичиб, маст бўлади. Ана шунда биз пистирмадан чиқиб ҳужум қиламиз, уларни қириб ташлаймиз.

(Давоми 4-бетда)

«Агар биз футболни, қолаверса, бутун спортни талаб даражасида ривожлантирсак, бу юртимизнинг эътиборини янада оширади. Дунё аҳли олдида миллатимизнинг куч-қудратини намойиш этади» — деган эди юртбошимиз яқинда бўлиб ўтган Вазирлар Маҳкамасидаги футболни ривожлантиришга бағишланган йиғилишда. Кўп ўтмай қабул қилинган «Ўзбекистонда футболни ривожлантиришнинг ташкилий асослари ва принципларини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарор барчамизнинг зиммамизга масъулият юклади. Агар шуни ҳаммамиз ҳис қилиб ҳаракат қилсак, тез орада кутилган натижаларга эришишимиз муқаррар.

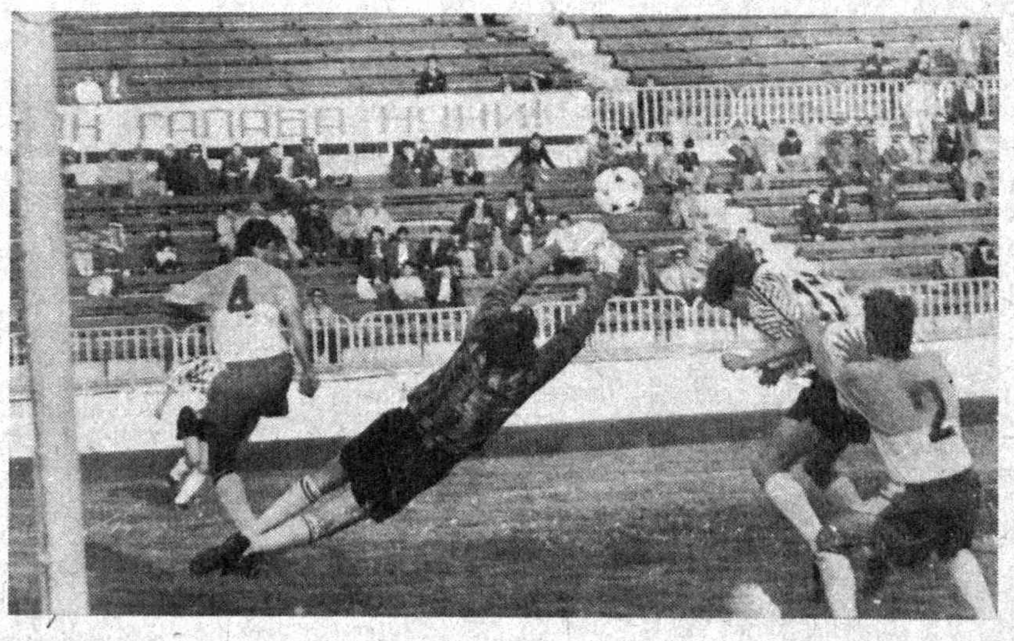

ЮЛДУЗЛАР — ВАТАН ФАХРИ

Ди Стефано, Пеле, Гарринча, Эйсебио, Бобби Чарлтон, Беккенбуэр, Платини, Марадона, Роберта Баджо, Аман Бийик...

Булар — футбол юлдузлари. Мухлислар, улар қаерда яшашларидан қатъи назар, севиб-ардоқлайдиган, номларини зикр этиб чарчаш нималигини билмайдиган, барча эл-элатлар учун ёқимтой ва мумтоз футбол юлдузлари.

Машҳур инсонларнинг аксарияти ўта ватанпарвар бўлишади. Шу жумладан, футбол юлдузлари ҳам. Италияда бўлиб ўтган футбол чемпионатининг финал ўйинида Германия командасига ютқазиб қўйган Аргентина футболчиларининг ранг-рўйини бир кўз олдимизга келтирайлик-а. Хассос «чарм тўп» устаси Диего Марадонанинг юзларига оқиб тушаётган шашқатор кўз ёшларини эсланг. Бундай кўз ёшларни ўз вақтида «футбол қироли» Пеле ҳам тўккан эди.

Бугун Бразилия саноати ривожланган илғор мамлакатлар сирасига киради. Бироқ 1958 йилда Швецияда ўтказилган футбол чемпионати йилларида Жанубий Америка ҳудудининг тенг ярмини эгаллаган бу улкан юртни ҳамма ҳам билавермас эди. Уни дунёга... футболчилар, ҳа, Пеле, Гарринча, Вава, Сантос каби футболчилар танитган эдилар. Ўшанда Бразилия командаси биринчи марта жаҳон чемпиони деган шарафли унвонга сазовор бўлганди. Худди шунга ўхшаш Аргентинани Марадонасиз, Испанияни Ди Стефаносиз, Португалияни Эйсебиосиз, яқин-яқингача жуда кўпчилик билмайдиган Камерунни Аман Бийиксиз тасаввур этиш қийин.

Зарбаси дарвоза тўрини йиртиб юборган яна бир футболчи бор, бу «Пахтакор» командасининг марказий ҳужумчиси Геннадий Красницкий. Бу воқеа собиқ СССР терма командаси Жанубий Америка бўйлаб қилган сафар чоғида юз берган эди. Лекин футбол оламини ҳайратга солган воқеа, айтиш мумкинки, Ўзбекистонга, Тошкентга, «Пахтакор» командасига деярли алоқаси йўқдек, улоқ бошқаларда кетганди. Бу табиий эди, замон бошқача эди.

Бугун Ўзбекистон мустақил. У БМТ аъзоси, уни юздан зиёд мамлакат тан олган. У... 1994 йилда Японияда бўлиб ўтган XII Осиё ўйинлари чемпиони. Ўша ғалаба Ўзбекистонни яна бир карра, бир овоз билан бутун дунёга танитди, десак муболаға бўлмайди. Жуғрофиядан унчалик саводи бўлмаса-да, футболга муккасидан кетган миллионлаб кишилар дунёда Ўзбекистон деган мамлакат борлигини, бу юртда истеъдодли футболчилар тўп суришини ўша ғалабадан сўнг англаб етдилар.

Бир замонлар спорт-тинчлик элчиси, деган қанотли шиор бўлғучи эди. Ҳозир ҳам бу шиор кўп такрорланади. Лекин, айни вақтда спорт-сиёсат, деган ақида ҳам пайдо бўлганлигидан кўз юмишга ҳаққимиз йўқ. Шундай экан, кейинги пайтда спортга, хусусан футболга катта аҳамият берилаётгани бежиз эмас. Ишончимиз комилки, мустақиллик йўлига кирган мамлакатимизнинг нуфузи бундан буён ҳам ортиб бораверади. Бунга шубҳа йўқ. Ўзбекистондан кўплаб юлдузлар етишиб чиқишига ҳам...

Зайниддин РИХСИЕВ.

ҲАР ҚИШЛОҚНИНГ, ҲАР МАҲАЛЛАНИНГ ЎЗ КОМАНДАСИ БЎЛСИН

Қишлоғимиз туман марказидан 70 чақирим узоқликда тоғлар орасида жойлашган. Бизда спортнинг тоғликларга хос кураш, кўпкари, арқон тортиш каби турлари анча ривожланган. Қиш келиши билан кўпчилик ёшлар ўз отлари билан ўзларича турли пойгалар уюштиришади. Аммо, бизда спортнинг футбол тури ҳам ҳамма жойдаги каби кенг ривожланган. Қишлоғимизда иккита ажойиб ўйингоҳ мавжуд. Тўғриси кўпчилик жойларда бундай ўйингоҳ йўқ бўлса керак. Ўйингоҳимизнинг ҳам ўз тарихи бор. Кексаларнинг айтишича олдин бойлар ўз молларини сақлаш учун тупроқдан қишлоқ четидан қўрғон қилишган экан. Тўрт томони тупроқ билан ўйилган қўрғон бугунги кунда қишлоғимиз болалари учун ўйингоҳ вазифасини ўтамоқда. Коптоқ ҳам узоққа кетмайди. Энг асосийси ўйингоҳимиз табиий чим билан қопланган.

Бундан тўрт — беш йил олдин қишлоқма-қишлоқ футбол ўйнардик. Энди эса айрим ёшлар футбол ўрнигатурли ишлар билан шуғулланишади. Таклифим ҳар бир қишлоқ ва маҳалла ўз футбол командасини тузса. Буни жойлардаги раҳбарлар ўз назоратига олса айни муддо бўларди. Мусобақалар олдин туман, сўнг эса вилоят ва республика миқёсида ўтказилса кўнгилдаги ишлар бўларди.

Икром НИЁЗОВ,
Жиззах вилояти Ғаллаорол тумани Қаратош қишлоғи.

Саҳифадаги суратлар муаллифи Муҳаммад АМИН.

МАВСУМ САБОҚЛАРИ

Олий табақа жамоаларининг аксарияти ўтган мавсумда чамаси тўққиз ой давом этган турли баҳслардан сўнг мамлакат чемпионатини якунлаб, бироз муддат ҳордиқ чиқаргач, янги мавсумга ҳозирликни бошлаб юборишди. Ҳозир асосан футболчиларнинг жисмоний куч-қудратини аниқлаш, тиклаб маромига етказиш тадбирлари амалга оширилмоқда. Айни чоқда ўтган мавсумда йўл қўйилган хато-камчиликларнинг моҳияти ўрганилиб, тегишли хулосалар чиқарилаётганига ҳам шубҳа йўқ.

Зеро, босиб ўтилган йўлга танқидий назар солмасдан туриб кўзланган муддаога эришиш қийин. Айниқса, бир неча жамоа айни бир мақсадга интилиб, рақобатга киришадиган вазиятларда олдинги саъй-ҳаракатлар моҳиятини тўғри англаб, истиқболни бехато белгилаш ғоят муҳим аҳамият касб этади. Аслида ҳақиқий мураббий ва ўйинчи нафақат мавсум якунида, балки ҳар бир учрашувдан сўнг тегишлича хулоса ясаб, навбатдаги мусобақага ҳозирлик кўради.

Бу масаланинг фақат мутахассислар илғаши мумкин бўлган жиҳатлари оз эмас. Айни чоқда кўпчиликнинг эътиборидан пинҳон қолмайдиган томонлар ҳам талайгина: биз айнан шу нуқталарга диққат қилмоқчимиз.

У ёки бу жамоанинг майдондаги ҳатти-ҳаракатларига баҳо беришдан олдин ушбу жамоа ўз олдига қўйган мақсад нимадан иборат эканлигини билиш жоиз. Негаки кундалик машқлар жараёни, мусобақаларга тайёргарлик, баҳс давомидаги саъй-ҳаракатлар олдга қўйилган муддао билан белгиланади.

Чунончи, Наманганнинг «Навбаҳор» командаси дастлабки учрашувларда кўнгилдагидек қатнаша олмагач, дарҳол мураббий алмаштирилди. Нега? Шунинг учунки, имкониятлар бой берилиши давом этадиган бўлса, «Навбаҳор» асосий муддао — чемпионликка даъвогарликни тўхтатишга тўғри келарди. Бунга асло йўл қўймаслик учун янги бош мураббий тайинланди, жамоа таркиби тажрибали ўйинчилар ҳисобига мустаҳкамланди. Шошилинч кўрилган бу тадбирлар иккинчи даврага келибгина самарасини кўрсата бошлади. Агар асосий рақиблардан бўлмиш «Нефтчи» ва МҲСК билан беллашувларда наманганликларга омад кулиб боққанида эди, «Навбаҳор» шохсупанинг энг юқори поғонасига кўтарилиши аниқ эди.

Пировард-натижада эришилган учинчи ўрин «Навбаҳор»ни ҳам, унинг кўп сонли мухлисларини ҳам қаноатлантирмагани турган гап. Биринчиликдаги омадсизлик аламини «Навбаҳор» футболчилари кубок баҳсларида олишиб, «Нефтчи» ва МҲСК командаларини мағлуб этишди ва биллур совринни қўлга киритишди.

Икки очко фарқ билан дастлабки уч ўринни эгаллаган «Нефтчи», МҲСК ва «Навбаҳор» командаларидан исталган бири олий табақа ғолиби бўлиши мумкин эди, лекин бу юксак унвон кетма-кет учинчи марта фарғоналик чарм тўп усталарига насиб этди. Олдинги йиллари «Нефтчи»нинг пешқадамлиги яққол кўзга ташланган бўлса, ўтган мавсумда охирги баҳсларга қадар ашаддий ишқибозлар юрак ҳовучлаб туришларига тўғри келди. Бу миллий чемпионатимиз шаклу шамойили маълум даражада барқарорлашгани, мусобақалар чинакамига қизғин тус олаётганидан далолатдир.

Олимпия терма жамоамизнинг ўз саралаш гуруҳидаги баҳсларда қатнашуви бунга яққол мисолдир. Жисмоний тайёргарлик, маҳорат бобида олимпия терма командасига жамланган футболчиларимизнинг тожикистонлик, қирғизистонлик ва қозоғистонлик рақибларидан асло қолишадиган жойи йўқ эди, аксинча йигитларимиз асосий даъвогарлардан саналишарди. Олдинига шундай бўлди ҳам, лекин саралаш баҳслари охирига келиб мавқе қўлдан берилди, Атлантада ўтадиган мусобақада қатнашиш йўли бекилди.

Юз берган омадсизликдан мураббийлар, ўйинчилар, футбол мутасаддилари қандай хулоса чиқаришгани, сабоқ олишгани бизга қоронғи, лекин муваффақиятсизлик келтириб чиқарган омиллардан бири — нотўғри танланган ўйин тактикасидир. Агар Бишкекда ўтган дастлабки учрашувда футболчиларимиз асосан қарши ҳужумлар асосида тўп суришиб 5:1 ҳисобида зафар қучишган бўлсалар, кейинги ўйинларда тўхтовсиз ҳамлалар орқали рақибни гарангситиб қўйишга ҳаракат қилишди. Тожикистон ва Қирғизистон олимпиячиларига қарши ўйинларда бундай усул озми-кўпми ўзини оқлаган бўлса-да, маҳорат савияси юқорироқ бўлган қозоғистонлик рақиблар билан беллашувда у тамоман тескари натижага олиб келди. Майдонда совуққонлик ва абжирлик билан ҳаракат қилган қозоғистонликлар иккала ўйинни ҳам ўз фойдасига якунлаб, гуруҳ ғолиби бўлишди.

Энди Японияда ўтган Бутуносиё ўйинларини эслайлик. Ўшанда футболчиларимиз барча учрашувларда ғалаба қозониб, қитъа чемпиони унвонини қўлга киритишган эдилар. Ниманинг эвазига? Наҳотки, Саудия Арабистони, Жанубий Корея ёки Хитой терма жамоалари футболчиларимиздан заифроқ бўлса?

Асло. Айнан ҳар бир жамоага қарши ўйин тактикасининг тўғри танланиб, оқилона амалга оширилгани футболчиларимизга омад келтирди.Зеро, жисмоний жиҳатдан ҳар қандай рақибни довдиратиб қўйишга қодир Жанубий Корея ёки маҳорат бобида жаҳоннинг етакчи командалари билан бемалол беллаша оладиган Саудия Арабистони футболчиларини шунчаки ҳамла воситасида енгиб бўладими?

Шу боис ҳам Бутуносиё ўйинлари давомида терма жамоамиз мураббийлари асосий эътиборни ҳимояга қаратган ҳолда қарши ҳужумлар уюштириш тактикасини танлашган эди. Бу тактика ўзини оқлаб, мисли кўрилмаган муваффақият келтирди.

Жисмоний тайёргарлик ва маҳорат жиҳатдан рақибларга кўра жиддий устунликка эришмасдан туриб, бу тактикадан воз кечиш асоссиз нарса эканини Афроосиё кубоги учун Нигерия терма жамоаси билан дастлабки ўйин ҳам яққол тасдиқлади. Футболчиларимиз ҳужумга ташланиб тўпни олдириб қўйишлари натижасида нигерияликлар осонликча учта тўп киритишга эришдилар.

Замон тақозосига кўра эндиликда футбол шунчаки эрмак эмас, балки у ёки бу мамлакатнинг довруғини дунёга таратишнинг муҳим омилларидан бирига айланди. 4 январь куни республика Вазирлар Маҳкамасида Ўзбекистонда футболни янада ривожлантиришга бағишланган мажлисда Президентимиз Ислом Каримов масаланинг айни шу жиҳатига диққатни қаратиб, жумладан шундай таъкидлаган эди: «Агар биз футболни, қолаверса, спортни талаб даражасида ривожлантирсак, бу юртимизнинг эътиборини янада оширади. Дунё аҳли олдида миллатимизнинг куч-қудратини намойиш этади».

Дарвоқе, мустақиллик шарофати ила бошқа соҳаларда бўлганидек, спорт соҳасида ҳам халқаро майдонга кенг йўл очилди, мамлакатимиз довруғини жумлаи жаҳонга таратиш учун катта имкониятлар юзага келди. Тўғри, ҳозирча жисмоний тайёргарлик, моддий база, оммавийлик, маҳорат бобида биз ҳали жаҳоннинг етакчи мамлакатлари спортчилари билан бемалол рақобатга киришадиган даражада эмасмиз. Бу нарсани эсдан чиқармаган ҳолда заифроқ кўринган жамоалар, спортчиларга менсимасдан, беписандлик билан қарашдан тийилмоқ жоиз. Акс ҳолда нақдини қўлдан бериб қўйиш ҳеч гапмас. «Нефтчи»нинг Осиё қитъаси чемпионлари кубоги учун баҳсларда қатнашуви бунга яққол мисолдир.

Фарғоналик футболчилар Семипалатинскнинг «Елимай» жамоасини ўз майдонида 3:1 ҳисобида доғда қолдирганларидан сўнг кўпчилик ишқибозлар, ҳаттоки айрим футбол шарҳловчилари, мутахассислари ҳам такрорий ўйин шунчаки расмиятчиликдан бошқа нарса эмас, деган фикрларни билдиришди. Афтидан, «Нефтчи» аъзолари ҳам ўзларини муддатидан аввал мусобақаларнинг навбатдаги босқичига чиққан ҳисоблашган, айниқса, рақиб майдонида ҳам биринчи бўлиб тўп киритилиши хотиржамликни кучайтирган кўринади. Натижада қозоғистонлик футболчилар кетма-кет учта тўп киритишиб, қўшимча вақт белгиланишига эришдилар ва пировард натижада баҳсни ўз фойдаларига якунладилар. Шу тариқа мусобақаларда асосий даъвогарлардан бири дея эътироф қилинаётган мамлакатимиз чемпиони ўзидан кучли бўлмаган рақибга йўлни бўшатиб беришга мажбур бўлди.

Бу воқеани биз асло кимларнингдир ярасига туз сепиш учун хотирлаётганимиз йўқ. Муддао — бундай нохуш ҳолнинг такрорланишига йўл қўймасликдир. Гап шундаки, декабрь ойида 1998 йили Францияда ўтадиган жаҳон чемпионатида қатнашишга талабгор жамоаларнинг саралаш босқичдаги рақибларини аниқлаш маросими бўлиб ўтди. Қуръа натижаларига кўра мамлакатимиз футболчилари 5-гуруҳда Индонезия, Яман, Камбоджа вакиллари билан баҳс олиб бориши аён бўлди. Баъзи футбол мутахассислари ҳозирданоқ терма жамоамизнинг омади келди, гуруҳдаги рақибларимизни бемалол мағлуб этса бўлади, дейишмоқда.

Эҳтимол, шундайдир. Лекин бу тариқа олдиндан ноғора қоқадиган бўлсак, олимпия терма жамоамиз ёки «Нефтчи»нинг қисмати бошимизга тушиб, яна ҳафсаламиз пир бўлиб қолмайдими?

Ўзингни эр билсанг, ўзгани шер бил, дейди доно халқимиз. Албатта, Афроосиё кубоги учун бўлган дастлабки беллашувдаги каби ҳали ўйин бошланмасданоқ равиқ довруғи ва ҳайбатидан ҳаяжонга тушиб, ўз оёғига ўзи кишан уриш ҳам тўғри эмас. Мундоқ олиб қараганда Нигерия ҳам футболчиларимиз тиши ўтмайдиган рақиблардан эмас. Лагосда бўлган такрорий ўйин буни яққол намойиш этди. Агар вакилларимиз Тошкентда ҳам ўз қадр-қимматини билган ҳолда, довдирамасдан, асосий эътиборни ҳимояга қаратиб дадил тўп суришганларида эди, Афроосиё кубогини осонликча қўлдан бериб қўймасдик.

Ҳозир мамлакатимизда футболни ривожлантириш, унинг оммавийлигини ошириш, моддий-техника базасини мустаҳкамлашга оид тадбирларнинг бутун бир мажмуи ишлаб чиқилмоқда. Бу нарсаларнинг устивор аҳамиятини эътироф қилган ҳолда таъкидламоқ жоизки, тўп суриш, мусобақаларда қатнашиш жараёнида ақл-фаросат билан иш тута билиш ҳам кам аҳамиятли нарса эмас. Зеро, ажойиб машқ шароитлари, футбол майдонларига эга бўлгани ҳолда дурустроқ бир натижага эришолмаётган мамлакатлар, жамоалар озми?

Ўйлаймизки, футбол мутасаддилари, мураббийлар, ўйинчилар масаланинг ушбу жиҳатини эсда тутиб, тегишли хулоса чиқаришади ва янги мавсумда қувончли натижалар билан минг-минглаб мухлисларни чексиз хурсанд қилишади, буюк келажак сари юз тутган ўлкамизнинг шон-шарафини янада орттиришга муносиб ҳисса қўшишади.

Шермуҳаммад ЙЎЛДОШ ўғли.

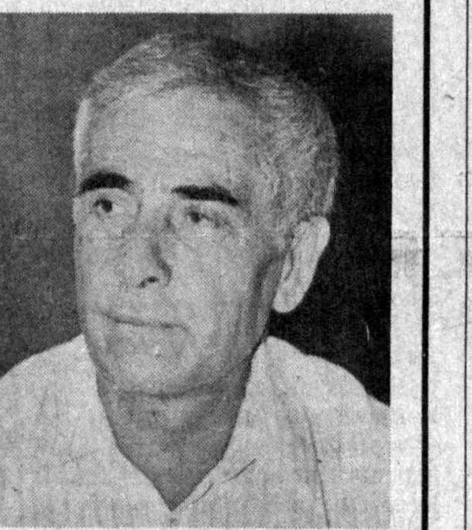

Ахбор ИМОМХЎЖАЕВ — ўзбек футболининг машҳур шарҳловчиси. Ахбор ака китоб ёзиб, яқинда нашриётга топширибдилар. Бугун биз мамнуният билан «Футбол — қувончим, дардим, фахрим», деб номланган бўлажак китобдан айрим бобларини, Ахбор акадан розиликларини олиб, чоп этаётирмиз.

Бўлажак китобдан саҳифалар

ҚИЗИҚАРЛИ УЧРАШУВЛАР

В. ХАДЗИПАНАГИС, Р. ТУРПИЩЧЕВ, Н. ОЗЕРОВ...

«Пахтакор» командаси таркибида тўп суриб номи мамлакатга танилган моҳир ҳужумчилардан бири Василис Хадзипанагис эди, унинг ўзига хос ҳимоячиларни алдаб ўтиш маҳорати кўплаб футболчиларни доғда қолдирарди. Баъзи ҳужумчилар тўпни эгаллаб олгач ҳимоячиларни четлаб ўтишга ёки тезлик билан улардан узоқлашишга ҳаракат қиладилар. Кўпинчалик бундай вазиятларда ҳужумчи бир ҳимоячидан ўзиб кетгани билан иккинчи ҳимочи унинг комбинациясини барбод қилишга улгурарди.

Василис эса қанотда туриб тўпни қабул қилиб олгач, худди Биродар Абдураимовга ўхшаб тўппа-тўғри ҳимоячи томон бораверади, ҳимоячи эса уни қайси томондан ўтишга ҳаракат қилаётганлигини билолмай хуноб бўлади, оралаги масофа эса тобора қисқариб боради. Ана шундай вазиятда ҳужумчимиз алдамчи ҳаракатлар билан ўйинчини шундай чалғитадики, у ниҳоят бир томонга ташланишга мажбур бўлади, Василис эса худди шуни кутиб тургандек иккинчи томондан тўп билан олдинга ташланади, энди бу ҳимоячи учун ҳужумчини қувлаб етиш бефойда.

«Пахтакор»нинг Халқаро учрашувдан олдинги машғулотини томоша қилиш ниятида Тошкент вилоятидаги «Политотдел» жамоа хўжалиги стадиони томон йўл олдик, машғулотларни бош тренер Вячеслав Соловьевнинг ўзи бошқараётган экан.

...Майдон марказидан уч ҳужумчи тўпни бир-бирларига аниқ узатган ҳолда дарвоза томон яқинлаша бошлайдилар, уларнинг рўпарасида эса уч ҳимоячи ҳамда дарвозабон Владимир Филатов. Тўп қанотда турган Василисга етказиб берилади, у рўпарасига югуриб келган ҳимоячини осонлик билан алдаб ўтади, тўпни шеригига оширмоқчи бўлиб оёғини кўтарганда иккинчи ҳимоячи ўша томонни тўсишга улгуради, ҳужумчи бўлса тўпни тепмасдан қарама-қарши томонга ташланади, у тўпга етиб олганида тўп дарвозадан 5—6 метр ён томонда, дарвоза чизиғидан майдон томон 30—40 см ичкарида эди. Филатов тўп тепилиши мумкин бўлган дарвоза устуни ёнига туриб олишга улгуради, дарвоза устуни билан Володя оралиғи шунчалик тор эдики, унга зўрғатдан тўп сиғиши мумкин. Дарвозабоннинг фикри-зикри дарвозанинг бўш қолган томонида эди, қолган икки ҳужумчини ҳимоячилар ўз назоратларига олиб бўлишган, демак тўп уларга оширилмайди. Шу лаҳзада Василис тўпни айнан устун ва дарвозабон оралиғидаги тор жойини мўлжаллаб топади ва тўп Филатовни бутунлай довдиратиб қўйиб тўрга бориб тушади. Майдон атрофидаги барча кишилар кулиб юборишди. Василис қўлларини кўтарганча сакраб югурар, Володя бўлса аламига чидолмай уни қувлаб юрарди.

Хадзипанагиснинг маҳорати кун сайин ўсиб, у собиқ советлар мамлакати терма командасига таклиф этилган йиллари «Пахтакор» навбатдаги учрашувда иштирок этиш учун Москвага келганида меҳмонхонага Греция элчихонаси вакиллари ташриф буюришиб Василисни ўша мамлакат профессионал командаларига таклиф этадилар. Ҳужумчи бўлса бу иш фақатгина ота-она розилигига боғлиқ эканлигини айтади. «Пахтакор» Москвадан қайтишга улгурмасдан Греция футбол федерацияси аъзолари Тошкентга келиб Хадзипанагислар оиласида бўлишади ва орадан кўп ўтмасдан «Пахтакор»нинг моҳир ҳужумчиси Солоники шаҳрининг «Ираклис» командасида ўйнай бошлайди.

Василиснинг устозларидан бири республикада хизмат кўрсатган тренер Сергей Артунов бўлиб у тез орада Грециядан хат ва расм олади. Расмда Василиснинг Солоники шаҳри вокзалида кутиб олиниши акс эттирилган, майдон футбол ишқибозлари билан тўлиб тошган, вокзалга келган поезд вагони зинапоясида Хадзипанагис кўринади, мухлислар қўлларини кўтарган ҳолда уни олқишлашарди. Бу манзара бирон бир катта шаҳарга давлат бошлиғи келган лаҳзаларни эслатарди.

1979 йил 11 августда пахтакорчилар авиация ҳалокати натижасида оламдан бевақт кўз юмганларидан кейин Василис Хадзипанагис дўстлари хотирасини ёд этиш мақсадида Ўзбекистонга келади, «Тошкент» меҳмонхонасидан жой олгач командадош дўсти Тўлаган Исоқовга сим қоқиб ундан эрталаб Боткин қабристонига олиб боришини илтимос қилади. Эрталаб Тўлаган Василис ёнига келганда битта хона гулларга тўлиб кетганди, маълум бўлишича Василис барвақт уйқудан туриб Олой бозорига бориб битта такси енгил машинани тўлдириб анвойи гуллардан харид қилган экан. Иккала дўст қабристонга бориб ёшликдан бирга катта бўлган ўртоқлари хотирасини ёд олишди, улкан ёдгорлик пойи гулларга тўлиб кетди.

Хадзипанагиснинг навбатдаги Тошкентга ташрифи чоғида мен у билан суҳбатлашиш бахтига муяссар бўлдим, аввал «Футбол чорраҳаларида» кўрсатувида иштирок этдик, кейинчалик «Ёш ленинчи» (ҳозир «Туркистон») газетасида суҳбатимиз эълон қилинди. Шаҳар кўчаларини айланаётиб «Болалар дунёси» дўкони ёнида эсдалик учун расмга тушдик.

Баъзи тренерларда Василиснинг расмларини кўриб қолдим, мен ҳам эсдалик учун ундан расм сўрайман. У бўлса кулиб Грециядан олиб келинган расмларни улашиб бўлганлигини айтади ва менинг манзилгоҳимни ёзиб олиб албатта расм жўнатишини айтади. Орадан бироз вақт ўтгач грек тилида ёзилган конвертни олганимда менинг суюниб кетганлигимни асти қўяверасиз, ундан хат билан биргаликда икки дона рангли расм (албатта дастхат билан) оламан. Бирида Василиснинг тўп ушлаб турган ҳолати бўлса, иккинчисида унинг жаҳон терма командаси аъзолари орасида туриб тушган сурати эди, ҳар қанча фахрлансак арзийди, ер куррасидаги футбол юлдузлари орасида собиқ пахтакорчи Василис Хадзипанагис ҳам бор эди.

Катта ўғлимиз Аброрнинг никоҳ тўйида кўплаб дўстлардан табрикнома ва шошилинчномалар олдик, улар орасида биз учун энг қимматлиси узоқ Грециядан келган шошилинчнома бўлганди.

«Пахтакор» командасининг деярли ҳар бир ўйини ҳақида рус ва ўзбек тилларида Ўзбекистон радиосида репортажлар олиб борабошладик, очиғини айтганда шеригим Роман Турпищчевга ҳавасим келарди, чунки у футбол ҳақида репортажлар олиб борувчи ўз соҳасининг етук ходимлари Вадим Синявский, Николай Озеров, Котэ Махарадзе каби шарҳловчилардан кўп нарсаларни ўқиб ўрганиб олиши мумкин эди, агар собиқ советлар мамлакатининг рус тилида ижод қиладиган шарҳловчиларининг ҳар биридан бирон янгилик ўрганилса ҳам, тома-тома кўл бўлур деганларидек кўп нарсаларни билиб олиб, кейинчалик уни амалиётда қўллаш мумкин бўларди.

Биз учун бу соҳанинг ғоятда қийинлиги шунда эдики, биз кимлардан нималарни ўрганишни билмас эдик. Футбол соҳаси ҳақида ёзишни мукаммал ўрганиб олган журналистлар, ўйин шарҳлашни яхши билишмаса, ўз навбатида шарҳловчилар ўйин қонун-қоидаларини мукаммал билмаслдилар. Баъзи вақтларда бизларга методик ёрдам бериш мақсадида ташкил этиладиган муҳокамалар қатнашчилари ҳам кўпинчалик бир томонлама фикр юритардилар, биз ана шундай муҳокамалардан маънавий озуқа ололмай қийналар эдик.

Баъзи ишқибозлар спорт шарҳловчилари роса бадавлат кишилар бўлса керак деб ўйлашади, чунки уларнинг фикрича биз ниҳоятда катта миқдорда гонорар (қалам ҳақи)олар эмишмиз. Мана энди ўзингиз таққослаб кўринг: бир ўйин ҳақида репортаж олиб бориш — 13 сўм, телевидениеда «Ахборот» дастурининг спорт блокида (2-3 минут) шарҳлаш — 12 сўм, 90 минут мобайнида учрашувга ҳакамлик қилиш — 10 сўм. Ҳақиқатан ҳам кишининг кулгиси қистайди, наҳотки тайёр матнни 2—3 минут мобайнида ўқиб бериш битта футбол ўйинини ҳеч қандай қоғозга қарамаган ҳолда тўғридан тўғри шарҳлаб боришга тенглаштириб қўйилса?! Баъзи вақтларда таҳририят ойлик режани бажармай қолса ўша олинадиган қалам ҳақидан ҳам кесиб ташланарди.

Радиода репортаж олиб борилаётган дастлабки йиллар эди. «Пахтакор» командаси билан Қозоғистон пойтахтига ташриф буюрадиган бўлдик. Лекин барча ҳужжатлар тайёр бўлганда менга сафар ҳаражатлари учун маблағ берилмади, сабаби штатда бўлмаган шарҳловчилар сафарга чиқиши мумкин эмас экан. Нима қилиш керак. «Қайрат», — «Пахтакор» ўйини ҳақидаги радиорепортаж эса ҳафталик дастурдан ўрин олиб эълон қилиниб бўлган. Бу муаммони қандай ҳал қилишни билмай юрганимизда радиода кўп йиллардан бери хизмат қилиб келаётган бир футбол ишқибози бизга катта ёрдам берди.

— Қозоғистонга Ахборнинг бориши мумкин эмас, чунки у бизда штатда турмайди, лекин чуқурроқ ўйлаб кўрилса бу муаммони ҳал этиш йўлини топиш мумкин, фақат каллани ишлата билиш керак. Бизда Ўзбекистон халқ ҳофизи Ортиқхўжа ака Имомхўжаев хизмат қиладилар, демак ҳужжат рус тилида тайёрланиб сафар қоғози А. Имомхўжаев номига ёзилади ва ана шу ҳужжат билан Ахбор укамиз Олматага жўнаб кетаберади. Ўша кишининг ўзи бухгалтерияга кириб Ортиқхўжа ака футбол репортажини олиб боришни ўрганиб олганлигини «билдира»ди.

Ва биз Роман Турпищчев билан бирга Тошкент аэропортига жўнаб кетдик.

(Давоми бор).

ЁВҚУР МАЛИКА

(Боши 2-бетда)

Бу таклиф ҳамманинг фикрини ўзгартириб юборди. Шоҳ ҳам, аъёнлар ҳам унинг ақлига қойил қолиб, дарёдан ўтиб жанг қилишни маъқуллашди. Бир қарорга келганларидан кейин Тумариснинг элчисига жавоб беришди.

Тумарис Куруш жавобини эшитгач, ваъдасига мардона вафо қилиб, қўшинларини уч кунлик манзилга чекинтирди. Эрон қўшинлари Амударёни кечиб, Туронга — Искифлар заминига ўта бошлади.

ҚЎШИНЛАР кун бўйи дарёдан кечиб ўтди. Куруш кечаси туш кўрди. Ғалати туш. Аҳмонийлар сулоласидан бўлган Арсам ибн Гиштаспнинг катта ўғли Доро тушига кирибди. Унинг қанотлари бор эмиш. Бир қаноти Осиёга, бир қаноти Оврупога соя солиб турган эмиш. Доро эндигина йигирмага кирган, ҳарбий хизматга ёши етмаганлиги учун Эронда қолдирилган эди.

Шоҳ уйғониб кетди ва тушни таъбирини ўйлаб боши қотди. Бу туш муҳим бир нарсадан дарак берарди, деб ўйлади. Гиштаспни ҳузурига чорлаб, яккама-якка суҳбатлашди. «Ўғлинг Доро менга ва салтанатимга қарши бир фитна уюштирмоқда. Бу сир менга аён бўлди. Яздон мени меҳрибоним. У мени булажак фалокатлардан огоҳ қилади. Ўтган кеча тушимда катта ўғлингни кўрдим. Иккита қаноти бор. Бир қаноти Осиёга, бир қаноти Оврупага соя солиб турибди. Шундан аён бўлдики, ўғлинг менинг ҳаётимга қасд қилмоқчи. Тезлик билан Форсияга бор, ўғлингни қўлга ол. Мен жангдан қайтгач, чорасини кўраман».

Доро менга нисбатан ёмон ниятда экан, деб ўйлади шоҳ. Бироқ туш унга ажали яқин, ўлкада, массагетлар қўлида эканлигидан, салтанат Доро қўлига ўтишидан хабар берган эди.

Гиштасп шоҳга садоқат кўрсатиб деди: «Шоҳ! Сенинг ҳаётингга қасд қиладиган одам ҳали дунёга келгани йўқ, агар туғилган бўлса тезда ҳалок бўлади. Форсларни қулликдан озод қилиб, ўзга халқларнинг хўжасига айлантирган сенсан-ку, ахир. Агар ўғлим сенга нисбатан фитна уюштирган рост бўлса, уни сенга топшираман. Истаган жазоингни бер. Розиман».

Гиштасп шу гапларни айтди-ю, ўғлини тутиб, шоҳ келгунга қадар қамоқда сақлаш учун Амударёдан ўтиб, Форсияга жўнаб кетди.

Куруш эса бир кунлик манзилга қўшин тушириб, чодирлар тиклатди. Барча чодирларга дастурхон безаттириб, идишларда мўл-кўл мусаллас қолдирди. Ўзи асосий қўшинлар билан дарё бўйига қайтди.

Кўп ўтмай Тумариснинг ўғли Испаргап бошчилигида искиф суворийлари пайдо бўлди. Шовқин-сурон билан форсларга ҳужум қилди. Ўртада қаттиқ жанг бўлди. Форслар жон-жаҳдлари билан қарши ҳужумга ўтди. Лекин массагетлар устунлик қилиб, форсларни қира бошлади. Дарё томон қочган душманни қувиб кетган Испаргап чодирлар ёнига қайтиб келганда кўп йигитлар форслар безаб қўйган дастурхонга чўкиб, лаззатли таомлардан еб, мусаллас ичмоқда эди.

Бир йигит жигар кабоб кўтариб югуриб чиқди.

— Келинг, турам. Зафар муборак! Форслар ўз подшосига атаб дастурхон тузаб қўйган экан. Бизларга насиб қилди.

Испаргап отдан тушиб, чодирга кирди. Ноз-неъматлар, мева-чевалар, ширинликлар тўла дастурхон ёнига ўтирди. Қўзи гўштга, жигар кабобдан еб, мусаллас ичди. Ҳамма хурсанд. Ғалабадан руҳлари кўтарилган. Хушбўй кўҳна мусаллас баттар кўнгилларини очиб, тилларини эшиб юборган эди.

Кеч кирди. Кайфи ошиб қолганлар ўтирган жойида уйқуга кетди. Зафар шавқи, мусаллас кайфи ғафлатга солиб,соқчи қўйиш ҳеч кимнинг эсига келмади.

Тумарис юраги безовта бўлиб, ўзини қўярга жой тополмай қолди. Қовоғи учади. Юраги сиқилади. Нима бўлди? Ўғли қаерда экан? Тунда душманга ҳужум қилмоқчи эди. Нега бизга одам юбормади.

Тонгга яқин қароргоҳга бир отлиқ шитоб билан кириб келди.

— Маликам, маликам! Бир қошиқ қонимдан кечинг. Маликам, шум хабар келтирган тилим кесилсин. Онахоним, бу бахтсизликни сизга қайси тил билан арз қилай. Юрагим ўртаниб кетяпти. Эй, фалак, бундай фалокат хабарини келтиргандан кўра, кўр ва соқов бўлиб қолсам бўлмасмиди.

— Не воқеа содир бўлди? Айт. Бағримни эзма.

— Испаргап тура... Вой, турам... Иблислар тузоққа туширди.

— Воҳ, — деди она бечора, — шунинг учун кўнглим безовта бўлиб, чап қовоғим учган экан-да. Сўйла тезроқ, қўшин қаерда? Унга не бўлди?

— Испаргап баҳодир ўз навкарлари билан форсларга ҳужум қилди. Қаттиқ жанг бўлди. Душман енгилди. Кўп асирлар олинди. Чодирларда пишиқ дастурхонлар ёзилган экан. Ғалабадан шавққа тўлган йигитларимиз шод эди. Форсларнинг тансиқ таомларидан еб, сув ўрнига шарбатлар ичишди. Шароб ичган йигитлар йиқилган жойида ётиб қолаберди. Мен заҳарли деб ўйладим. Ичиб кўрсам, ширин, бошни айлантиради. Бир вақт отлар кишнаши, одамлар ур-суридан уйғониб кетдим. Саксовул ортидан қарасам, форслар қароргоҳни эгаллаб олибди. Йигитларимиз қуршовда. Бир пайт форслар қуршовида Испаргап тура чодирдан чиқди. Қўллари боғланган эди. Улар Испаргапни олиб кетишди.

Малика бу хабарни эшитиб фарёд қилди. Хабарчига жазо ҳам бермади. Бошини эгиб узоқ ўйлади, мулоҳаза қилди. Кейин:

— Куруш ҳузурига элчи юбор. Мен айтиб қўйган гапларни эсингда тут. Шундай дейсан: «Эй, қонхўр, Куруш! Бу ғалаба билан гердайма. Сен ўғлимни очиқ жангда қуролинг билан енгганинг йўқ. Макр ишлатиб, ноз-неъматлар билан зиёфатга, шароб кучи билан ғафлат қўйнига туширдинг. Сенлар шайтон сувини ичиб, бир-бирингга гап бермай мақтанасан, жиннидонлик қиласан. Ақл-ҳушдан бегона бўласан. Баҳодирларимни шайтон суви билан алдаб қўлга туширдинг. Шу макр билан қўшинингни бир қисмини йўқ қилдинг. Сенга бир маслаҳатим бор: ўғлимни бер-да, эсонлик билан юртингга жўна. Агар шундай қилмасанг, қасам ичиб айтаманки, қанча қонхўр бўлмагин, сени қонга тўйдираман,» Шундай деб айт.

Куруш элчининг гапларини эшитди-ю, киноя билан аччиқ жилмайди. «Нима дейди бу алвасти. Мамлакат қўлимга ўтай деб турибди. Ким қўлидаги луқмани емай ташлаб кетади», деб ўйлади. Лекин индамади. У Тумариснинг пўписаларига аҳамият бермаётгандай, ҳатто менсимаётгандай эди.

Испаргапни олиб киришни буюрди.

— Маликанг ишонган паҳлавонни кўрасан. У онасини таслим бўлишга ундамоқчи, — деди шоҳ, — маликанг эса уни макр билан, шайтон суви билан алдаб, қопқонга туширилган қоплон деб ўйлайди.

Қўллари орқасига боғланган Испаргапни олиб киришди. У жанговар кийимсиз эди. Форслар кийимда ўзини ўнғайсиз ҳис қиларди. Элчини кўриб, кўзини олиб қочди, юзлари номусдан қорайиб кетди. Барваста қомати титрагандай бўлди.

— Онанг элчи юбориб, сени озод қилишимни сўрабди. Сени озод этаман. Искифлар ҳукмдори қилиб тайинлайман. Лекин эвазига малика Тўмарисни гаровга олиб кетаман. Мамлакатингга форслар келиб ўрнашишига, мактаблар очишига қаршилик қилмайсан. Бож, хирож тўлаб, қўшинимга аскар жўнатиб турасан.

— Аввал қўлимни ечсинлар, кейин жавоб бераман.

— Қўлини ечинг, — деди шоҳ.

Испаргап ечилган қўлларини ёзиб, бармоқларини қимирлатиб кўрди. Билакларини силади. Онасига, эл-юртига хиёнат қиладими? Ғофиллиги учун номус ўтида куйиб турган вужуди ўртаниб кетди. Бир ҳамла билан ёнидаги соқчи белидан ханжарни суғуриб, ўзини итариб юборди. Соқчи ёнидаги соқчига урилди. Иккаласи ҳам йиқилди. Бошқалар эсини йиғгунча ўз юрагига ханжар уриб, шоҳга нафрат билан тикилди. Курушнинг ранги гезарди. У ҳозир ханжар билан ташланади, деган хавотирда ўрнидан силжимоқчи бўлди. Соқчилар уни ўраб ханжарни уриб туширдилар. Қўлларини орқага қайириб, судраб кетдилар.

Испаргапнинг юрак қони, армони, умидлари гилам устига томиб, қоп-қора доққа айланиб борарди. Бу доғлар босқинчи шаънига босилган қасос доғи, она қалбидаги ўчмас фарзанд доғи, мамлакат ва халқ тарихига тушган алам доғи эди.

Тўмарис воқеадан хабардор бўлгач, қўшинларни сафлашга буйруқ берди. Эрон шоҳи унинг маслаҳатига қулоқ солмади. Ўғлини ҳалок этди. Энди жангга киради. «Сен қонхўрни қонга тўйдираман» деган ваъдасини бажаради. Искифлар ўз сўзини шамолга совурмайди. Айтилган гап — отилган ўқ.

Эрон қўшинлари сафланиб, жангга тайёр бўлиб турарди. Тўмарис бошлиқ Искиф қўшинлари уларнинг рўпарасида саф тортди. Жанг аввал паҳлавонлар олишуви билан бошланди. От минган эронлик паҳлавон чиқиб, туронликларни масхаралаб курашга чақирди. Найзабозлик жангида иккаласи ҳам моҳир экан. Бир-бирига баробар найза санчиб, иккови ҳам ўлди. Кейинги баҳодирлар гурзида жанг қилишди. Бунда туронлик ғалаба қилди. Ундан кейин камондан отиш, қиличбозлик жанглари бўлди. Гоҳ у томон, гоҳ бу томон ғолиб чиқди. Қайси томондан яккама-якка жангга талабгор чиқмаса, ўша томон мағлуб ҳисобланар ёки умумий жанг бошланарди. Уч кун яккама-якка жанг бўлди. Лекин майдонталаб баҳодирлар камаймади.

Охири яккама-якка жанг дуранг бўлиб, камон ва палаҳмонлардан умумий ўқ отиш жанги бошланди. Икки томон ҳам тинимсиз ўқ ёғдирди. Беҳисоб одам қирилди. Ниҳоят камон ва палаҳмон ўқлари адо бўлгач, қилич ва ханжар жанги бошланди. Эрон ва Искиф қўшинлари аралаш-қуралаш бўлиб кетди. Шовқин-сурон. Гоҳ ғазабли, гоҳ аламли нидолар оламни бузади. Ит эгасини танимайди. Отлар ва пиёдалар оёғидан кўтарилган чанг орасида ҳаёт-мамот жанги давом этарди.

ТЎМАРИС Эрон шоҳини қўлга туширишни, ўғли ва қурбон бўлган қабиладошлари қасосини олишни истайди. Шоҳни тириклай тутиб, «Сен қонхўрни қонга тўйдираман» деган қасамини эслатиб, қон тўла мешни кўзига кўрсатиб, кейин бошини олмоқчи. Қандай қилиб қонга тўйдирмоқчи эканлигини кўрсатмоқчи эди.

Шоҳнинг орқасидан байроқдор юрарди. Байроқ қани? Искифлар туғи Тўмарис ортида ҳилпираб турибди. Эронийлар байроғи кўринмайди. Форслар Амударёга қараб чекинмоқда, Искифлар бундан руҳланиб ҳужумни баттар авж олдирмоқда эди.

Тўмарис оти билан тепалик устига чиқди. Жанг тақдири ҳал бўлиб қолган, икки томондан ҳам минг-минг одам ўлиб, сафлар сийраклаша бошлаганди. Эрон отлиқларидан бир қисми ўзини дарёга ташлаб, сузиб борарди. Кўпгина пиёда ва суворийлар ғалаба қозонишдан умид узиб, энди фақат жон сақлаб омон қолишни ўйлашарди.

Жанг тугади. Тўмарис лашкарбошиларни тўплаб, асирлар қуролини олишни буюрди.

— Эрон шоҳининг тирик қолган соқчилари, чаққон саркардалари дарёдан ўтиб кетди. Садқаи сар. Кетгани рост бўлсин, қайтиб бизни безовта қилмасин. Энди ўлганларни тупроққа топшириш лозим. Асирлар эронлик жангчилар жасадини тўплаб алоҳида дафн қилсин. Ўз жигарларимизни мана шу тепалик атрофига қўяйлик. Курушни топиш керак. У дарёдан ўтиб кетганлар орасида йўқ эди.

Саркардалар чиқиб кетишди. Шу пайт икки от қўшилган тўрт ғилдиракли искиф араваси Тўмарис турган тепалик томон кела бошлади. Араванинг устига қоплон териси ёпилган. Тери остидан каштали нақш тикилган тоштовонли икки оёқ кўриниб турарди. Тўмариснинг юраги ҳаприқиб кетди. Тоштовон таниш эди.

— Ўғлим, — деди оҳиста, — Испаргап, ўғлим...

Арава томон талпиниб юра бошлади. Аравакаш маликани кўриб, отларни тўхтатди. Тўмарис қоплон терисини кўтарди. Баҳодир ўғли юзида афсус ва армон ифодаси бор эди. Муштипар она ичидан қайнаб-тошиб келган алам, ҳасрат, армон фарёдини нафрат билан босиб, атрофга қаради.

— Меш қани? — деди изтироб тўла босиқлик билан. Жаллод жанг олдидан искифларни масхара қилган паҳлавонлар, Тўмарисни ўраб, асир олмоқчи бўлган форс илғорининг қиличбозлари қони билан тўлдирилган оғир мешни кўтариб келди. У Тўмарисдан четроқда мешни кўтариб, эргашиб юрарди.

— Қонхўр шоҳ топилмадими?

— Топилди. Уни байроққа ўраб, чодирга киритиб қўйишган экан. Олиб кетмоқчи бўлишган шекилли. Улгуролмаган бўлишса керак, тасодифан топдик. Нима экан, деб очиб кўрсак, шоҳнинг жасади...

Куруш жангда гурзи ва қилич зарбидан ўлган. Соқчилари унинг жасадини жанг майдонидан олиб чиққан. Лекин искифлар ҳужуми шу қадар шиддатли ва тез бўлганки, жасадни ўраб-чирмаб олиб кетишга имкон қолмаган. Ўз жонларини асраш учун уни ташлаб кетишга мажбур бўлишган.

— Мен бу қонхўрни қонга тўйдираман, деб қасам ичганман. Бошини олиб келинг, танасини форсларга беринг. Аскарларига қўшиб дафн қилишсин.

Кўп ўтмай жаллод қалин қора соқол, мўйловли сергўшт каллани сочидан кўтариб, олиб келди. Қон тўла меш очилиб, юз минглаб одамларни қириб, мамлакатларни фатҳ этган, зафарлари билан ҳавоabsorbed

— Мана энди қонга тўясан!

Маъруф ЖАЛИЛ.

Шу сон учун

«ЖИНОЯТ УСТИДА УШЛАНСИН»

Яқинда театр мухлислари яна бир янги асар — Ҳамза номидаги катта академик театрда ёзувчи Ҳайдар Муҳаммаднинг «Жиноят устида ушлансин» спектакли премьераси шоҳиди бўлдилар. Бу асарда уюшган жиноятчилик унсурлари ва уларни фош қилиш қаламга олинган. Ролларни Ўзбекистон халқ артисти Ғайбулла Ҳожиев, Қаҳрамон Абдураҳимов, ижобий қаҳрамонлар ролини эса ёш актёрлардан Фотиҳ Жалолов, Ботир Муҳаммаджонов, Тоҳир Саидов ҳамда Лола Элтаева ва бошқалар ижро этишди. Асарни истеъдодли санъаткор, режиссёр Ўзбекистон халқ артисти Марат Азимов саҳналаштирган.

Ушбу асар премьрасидан сўнг Республика ички ишлар вазири, милиция генерал-полковниги Зокиржон Алматов сўзга чиқиб, эл-юрт посбонларининг бугунги кунда олиб бораётган ишлари тўғрисида гапириб, театр ижодий жамоасига миннатдорчилик билдирди.

И. НИЁЗОВ.

Жомбой тумани деҳқончилигида ғалла етиштириш асосий ўринлардан бирини эгаллайди. Ўтган йил жомбойликлар 17 минг гектар майдонда ғалла етиштириб, қарийб 50 минг 500 тонна ҳосил кўтаришди. Ўртача ҳосилдорлик 29,6 центнерни ташкил қилди.

Самарқанд вилоятида 5 та ун комбинати мавжуд бўлиб, улар вилоят дон маҳсулотлари ишлаб чиқариш ҳиссадорлик жамиятлари уюшмаси таркибига киради. Шу йилнинг 11 ойи давомида комбинатлар цехларида 160 минг тонна ун тайёрланиб, истеъмолчиларга етказиб берилди. Уюшма таркибидаги Жомбой ун комбинати кейинги йилларда муваффақиятли фаолият юргизмоқда. Ҳозир бу ерда ўзининг тўйимлилиги ва парҳезбоплиги билан ажралиб турувчи «Ўзбекистон» навли ун ишлаб чиқариляпти. Шунингдек, аҳолининг талабларини ҳисобга олиб 3 ва 5 килограммли идишларга ун қадоқлаш ҳам йўлга қўйилди. Айни кунда комбинатнинг бир қанча фирма дўконлари аҳоли хизматида,.

Жомбой туманида бир неча чет элда ишлаб чиқарилган нон пишириш линиялари ишлаб турибди. Шунингдек, туман аҳлини нон маҳсулотлари билан янада яхшироқ таъминлаш мақсадида янги нон комбинати қурилиши ҳам жадал олиб борилмоқда.

СУРАТДА: фирма дўкони сотувчиси Дилдора Ҳақбердиева.

Т. НОРҚУЛОВ (ЎзА) олган сурат.

Газета саҳифаланаётганда:

ПУЛ САНАШМОҚЧИ ЭДИЛАР, АММО...

Тошкент вилоятининг ДАН ходимлари Қозоғистон Республикаси фуқароси Аширбеков ҳамда Нишонбоевлар бошқариб бораётган «КаМАЗ» 53208 русумли автомашинани тўхтатишди. Азаматлар 273 минг сўмлик ёки 9 тонна 100 килолик маргаринни чегарадан ноқонуний йўл билан олиб чиқиб кетмоқчи бўлган эканлар. Уз мақсадларига эриша олмадилар. Мазза қилиб пул санашни ният қилган эдилар, энди бу маҳсулотни кимдан қанчага олганини ҳикоя қилиб беришмоқда.

ЭР ЖАҲЛГА МИНГАЧ...

Олмалиқ шаҳридаги яхшигина бир оиланинг норасида болалари етим қолди. Энди улар оналарини ҳеч қачон, оталарини эса анча вақтгача кўра олмайдилар. Чунки оддий оилавий можаро фожеа билан тугади. Жаҳлга минган эр ўз турмуш ўртоғининг ёстиғини қуритиб қўяқолди. Эр тушмагур А. Х. ўзига-ўзи пичоқ уриб, ўзини жавобгарликдан қутқазмоқчи бўлди. Лекин, ҳозирча у касалхонада. Ўз қилмиши учун жавоб беради. Атанг-атанг, болаларга қийин бўлди-да.

АНТИҚА ЎҒРИЛАР

Фарғона шаҳрилик А. К.нинг «М-412» автомашинасини кимдир ҳайдаб қочиб кетди. Уйга нохуш қайтган. А. К.нинг орқасидан ички ишлар ходимлари машинани келтириб беришди. Ўғрилар шу шаҳарлик Э. А. ва С. А.лар бўлиб чиқди. Уларга эса судлангандан сўнг анча тажрибали бўлиб қолган М. К. ҳамроҳлик қилган. Бу жиноят юзасидан ички ишлар ходимлари тергов ишларини олиб боришмоқда.

Ш. РЎЗИЕВ
Р. ТУРҒУНОВ
Ички Ишлар вазирлиги матбуот маркази ходимлари.

Соғлиғимиз ўз қўлимизда

ДИФТЕРИЯ — ХАВФЛИ КАСАЛЛИК

Ўткир юқумли касалликлар орасида дифтерия катта хавф туғдирадиган хасталик ҳисобланади. У тананинг умумий заҳарланиши, бурун, халқум ва кекирдак шиллиқ қаватларининг яллиғланиши уларда фибрин толаларидан иборат парда ҳосил бўлиши билан фарқланади. Дифтерия касаллиги билан барча ёшдагилар хасталаниши мумкин, лекин у асосан кўпроқ болаларда кўп учрайди.

Касаллик шу касалликка дучор бўлган одамдан юқади. Касаллик ўзини ёмон ҳис қилиш, дармонсизлик, иштаҳанинг йўқолиши, томоқ оғриғи, иситманинг кўтарилиши каби белгилар билан бошланади. Шуниси борки, бу дардга чалинган инсон шифохонага етиб, даволаниб чиқса ҳам анча вақтгача атрофдагилар учун юқтириш борасида хавфли ҳисобланади. Касалликнинг томоқ, бурун буғмаси, сохта буғма турлари кўпроқ учрайди.

Касаллик асосан халқум, томоқ, бурун, кекирдак шиллиқ қаватларига микроб тушгач тез ривожланади. У ўзидан заҳарли модда ишлаб чиқариб, инсонга хуруж бошлайди. Шуни айтиб ўтиш керакки, дифтерия қўзғатувчи заҳар — буйрак усти безини, юрак мушакларини, асаб тизимини ва жигарни шикастлайди.

Томоқ дифтерияси энг кўп учраб туради. Бу жараён халқумга ўтганда товуш хириллаб қолади, йўталганда ғингшишга ўхшаш овоз чиқаради, нафас олиш қийинлашади, дифтерия хуружи ривожланади ва бунда тезликда ёрдам кўрсатилмаса бола ўлиб қолиши ҳам мумкин.

Ота-оналар шуни ёдда тутишлари лозимки, ангинага хос ҳолсизланиш, товушнинг хириллаб қолиши, тана ҳароратининг кўтарилиши каби белгилар пайдо бўлган барча ҳолларда болани дарҳол тўшакка ётқизиб, врачни чақириш керак.

Касалга қанчалик эрта ёрдам кўрсатилса, унинг ҳаётини сақлаб қолишга шунчалик имконият мавжуд.

Дифтерияни олдини олишнинг асосий шартларидан бири-бу дифтерияга қарши эмлашдир. Ҳукуматимизнинг ғамхўрлиги туфайли Республиканинг барча вилоятларида иқтисодий қийинчиликларга қарамасдан эмлаш воситалари (вакциналар) учун жуда катта маблағлар ажратилди. Бу маблағларга вакциналар келтирилиб Республиканинг барча аҳолиси эмланмоқда, организмнинг дифтерияга қарши туриш қобилиятини бутунлай тиклаш учун 1-1,5 ой оралатиб икки марта эмлаш лозим. Ҳозирги пайтта келиб Республиканинг барча вилоятларида эмлаш ишлари қизғин олиб борилмоқда. Тошкент шаҳрида эса иккинчи тур эмлаш ишлари ҳам бошлаб юборилди.

Шуни ҳам айтиш керакки олдинги Иттифоқ таркибига кирувчи ҳамдўстлик мамлакатларининг биронтасида бундай ишлар амалга оширилмаяпти. Уларнинг баъзиларида фақаттина болалар эмланаётган бўлишса, баъзиларида эса бу ҳам йўқ.

Республикамизда мавжуд иқтисодий қийинчиликлар, катта маънодаги ўзгаришлар кетаётганлигига қарамай бу ишлар учун шундай катта маблағлар ажратилганлигининг ўзи бунинг юртимизда инсонга, соғлом авлодга бўлган муносабатни кўрсатиб турибди.

Ота-оналар ўз фарзандларини тўғри парвариш қилсалар, овқатлантиришни маромида ташкил этсалар, болаларни чиниқтириб борсалар ва хонадонларида озодалик таъминланса ҳар қандай хасталикнинг йўлига ғов қўйган бўладилар.

Б.НИЁЗМАТОВ,
Республика Давлат Бош санитария врачи.

КЕЛГУСИ СОНДА:
- Мулкдор қандай бўлиши керак?
- Сирли қалъа

Собир Раҳимов тумани ҳокимияти томонидан 1995 йил 26 сентябрда 038541 тартиб рақамли савдо-сотиқ учун берилган қайднома йўқолганлиги сабабли **БЕКОР ҚИЛИНАДИ**

ДИҚҚАТ, ЯНГИЛИК!

Янги омонат тури

Ўзбекистон Республикаси Халқ банки эркин муомаладаги валютада янги омонат турларини таклиф этади.

Валюта омонатлари Ўзбекистон Республикаси фуқаролари томонидан, шунингдек Ўзбекистон ҳудудида доимий равишда истиқомат қилувчи чет эл фуқаролари ҳамда фуқаролик ҳуқуқига эга бўлмаган шахслар томонидан ҳам очилиши мумкин.

«Талаб қилиб олинадиган» омонатларга йилига 2 фоиз, муддати камида 1 йил бўлган «муддатли» омонатларга эса 4 фоиз миқдорида эркин муомаладаги валютада даромад тўланади.

«Талаб қилиб олинадиган» омонатга камида 200 АҚШ долларига, «муддатли» омонат очишингиз учун эса 500 АҚШ долларига тенг миқдорда эркин муомаладаги валюта қўйилса ёки нақд пулсиз ўтказилса кифоя.

Тўлиқ маълумотларни Халқ банкининг исталган муассасасидан, ёки қуйидаги телефонлар орқали олишингиз мумкин: 45-35-41, 33-51-95.

Халқ банки Сизнинг хизматингизда.
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХАЛҚ БАНКИ.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАТБУОТИНИ ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛОВЧИ ЖАМҒАРМА БОШҚАРУВИ ҚУЙИДАГИЛАР УЧУН 1996 ЙИЛГА ШАРТНОМАЛАР ТУЗАДИ:

I. «Доминант», «Планета» ва бошқа турдаги машиналарнинг қолиплари, қовучиқлар ва уларга эҳтиёт қисмлар, астролон матбаа бўёқлари, фотопленкалар;

II. Хорижда тайёрланган юқори сифатли турли номинациядаги қоғозлар, картонлар етказиб беради.

III. Рангли слайдлар, буклетлар ва бошқа матбуот-босма маҳсулотлари тайёрлайди.

IV. Жаҳон стандартларига мос этикеткалар, қуритилган мева ва бошқа озиқ-овқат маҳсулотлари учун ранг-баранг безакли қулай қоғоз қутилар тайёрлаб беради.

V. Жаҳоннинг ривожланган мамлакатларидаги (Германия, Бельгия, Голландия, Франция, Туркия, Россия) замонавий илғор технология билан жиҳозланган босмахоналарда малака ошириб қайтиш учун гуруҳлар тузади.

VI. Электрон ҳисоблаш машиналари, компьютерларда макет тайёрлаш, ҳарф териш, босмахонада газета, китоб ва бошқа босма маҳсулотларни тайёрлаш бўйича курсларда машғулотлар ўтказади. Машғулотлар Тошкент шаҳрида ташкил этилади.

VII. Жойлардаги мавжуд ЭҲМ ва компьютерларни созлаб, программалаштириб ишга тушириб беради.

Шартнома тузиш учун қуйидаги манзилга мурожаат қилиш мумкин:
Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси, 30-уй.
Тел. 44-37-87, 44-37-86.
Факс — 44-11-35.
Ўзбекистон Республикаси матбуотини қўллаб-қувватловчи жамғарма бошқаруви.

«ЎЗЭНЕРГОНАЗОРАТ» ЭСЛАТАДИ ! ҲАР ОЙНИНГ 10 САНАСИГАЧА

Сиз ўзингиз фойдаланган электр энергияси учун ҳақ тўлашингиз шарт.

ДИҚҚАТ!

Агар сиз ҳисоб-китобнинг олдиндан пул ўтказиш усулини қўлласангиз ортиқча ташвишдан қутуласиз, вақтингизни беҳуда сарф этмайсиз!

Олдиндан ҳақ тўлашда маълум бир вақт учун ўртача нарх белгиланади ва шу асосда пул ўтказилади. Умумий ҳисоб-китоб йил охирида счетчикдаги рақамлар орқали амалга оширилади.

Яна бир карра эслатамиз: олдиндан ҳақ тўлаш — электр энергиясидан узлуксиз фойдаланиш демакдир.

«Ўзэнергознаорат».

«Ёш куч» журнали жамоаси бўлим муҳаррири Абдураҳмон Жўраевга отаси **Алибой ЖЎРАЕВнинг** вафот этгани муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Бош муҳаррир вазифасини бажарувчи Зайниддин МАМАДАЛИЕВ

Туркистон • TURKISTAN

Таъсис этувчи: ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАР ИТТИФОҚИ МАРКАЗИЙ ҚЎМИТАСИ

ТАҲРИРИЯТ: Қабулхона — 36-56-58; хатлар бўлими — 36-54-65; тижорат бўлими — 33-79-69, 36-58-48; ижодкор ёшлар — 36-57-52; котибият — 36-55-96.

МАНЗИЛИМИЗ: 700083 Тошкент Матбуотчилар кўчаси, 32-уй

Газетамиз ҳафтанинг чоршанба кунлари чиқади. Таклиф ва фикр-мулоҳазаларингизни кутамиз.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 00012
«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси

Буюртма Г. —— 011
Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41

Ҳажми —— 2 табоқ.
Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди.

Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А-2
Босишга топшириш вақти ——21.00

1 2 3 4 5 6